

T.C.
ADALET BAKANLIĞI

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

2009

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	V
YARGI REFORMU STRATEJİSİ'NİN HAZIRLANMA SÜRECİ 1	
GİRİŞ	1
1.YARGI BAĞIMSIZLIĞININ GÜÇLENDİRİLMESİ	5
1.1. Uluslararası belgeler ışığında Anayasa Mahkemesi'nin görev tanımının yeniden belirlenmesi ve buna bağlı olarak yeniden yapılandırılması	6
1.2. HSYK'nun objektiflik, tarafsızlık ve şeffaflık temelinde uluslararası belgeler ışığında geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılması, kararlarına karşı etkili bir itiraz sisteminin getirilmesi ve yargı yolunun açılması	6
1.3. HSYK'nun yeniden yapılandırılmasına paralel olarak Kurulun sekreteryasının ve denetim sisteminin yeniden düzenlenmesi	7
1.4. HSYK'nun yeniden yapılandırılması ve istinaf kanun yolunun faaliyete geçirilmesi ile birlikte not sistemi dahil olmak üzere terfi sisteminin yeniden değerlendirilmesi.....	7
1.5. Dernek kurma hakkı sınırlanmaktasın, örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde hâkimler ve savcılar birliğinin kurulması	8
1.6. Kamuoyunun ve yargı profesyonellerinin yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki bilinçlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılması.....	9
1.7. Askeri mahkemelerin sadece hâkim sınıfından olan üyelerden oluşması	9
1.8. Askeri mahkeme binalarının askeri yasak bölge dışına çıkarılması.....	10
1.9. Askeri mahkemelerin görev alanlarının yeniden değerlendirilmesi	10
1.10. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi yargılamalarının adil yargılanma ilkesi çerçevesinde Yüksek Mahkeme bünyesinde iki dereceli hale getirilmesi için çalışmalar yapılması.....	10
2. YARGININ TARAFSIZLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ	11
2.1. Yargı mensupları için etik ilkelerin belirlenmesi amacıyla Yüksek Mahkemeler ve HSYK ile birlikte çalışma yapılması	11
2.2. Yargı tarafsızlığı konusunda medya mensuplarının bilinçlendirilmesi	12
2.3. Kişisel verilerin korunması kaydıyla yüksek mahkeme kararlarına erişimin kolaylaştırılması	12
2.4. Kişisel verilerin korunması çerçevesinde HSYK'nun disipline ilişkin kararlarının tamamına ulaşılabilmesi.....	12
2.5. Yargı mensupları ile ilgili 2802 sayılı Kanun'da yer alan disiplin hükümlerinin yeniden ele alınarak nesnel ölçütler getirilmesi	13
3. YARGININ VERİMLİLİĞİ VE ETKİLİLİĞİNİN ARTIRILMASI.....	14
3.1. Adli yargıda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi	15
3.2. İdari yargıda istinaf mahkemelerinin kurulması ve faaliyete geçirilmesi	15
3.3. Adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde savunmanın etkinliğinin artırılması için Türkiye Barolar Birliği ile işbirliği halinde çalışmalar yürütülmesi.....	15
3.4. Hâkim-savcı adaylarının mesleğe alınmada denetime elverişli ve nesnel ölçütler belirlenmesi ilkesi gözetilmesi ve hâkim, savcı ile yargı çalışanı sayısının yeterli seviyeye getirilmesi	16

3.5. Birbirine yakın veya iş sayısı az olan adliyelerin en yakın adliyeler ile birleştirilmesi için çalışmaların yapılması.....	16
3.6. Belirlenen ilkeler çerçevesinde adliyelerin fiziki kapasitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi.....	17
3.7. Uluslararası uygulamalar ve ihtiyaç durumu da gözetilerek ihtisas mahkemelerinin yaygınlaştırılması	17
3.8. Adli Tıp Kurumunun kapasitesinin güçlendirilmesine devam edilmesi.....	18
3.9. Belirlenen yurt dışı temsilciliklerinde adli müşavir görevlendirilmesi.....	18
3.10. UYAP'ın tamamlanması ve etkin bir şekilde kullanımının sağlanması	19
3.11. Elektronik imzanın adli ve idari birimlerde yaygınlaştırılması.....	19
3.12. Stratejik yönetim kapasitesinin artırılması için eğitim çalışmalarına devam edilmesi ve Adalet Bakanlığı Stratejik Planı'nın hazırlanması	20
3.13. Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi sıfatı ile baktıkları davaların azaltılması.....	20
3.14. Tebligat Kanununda değişiklik yapılması	20
3.15. Hukuk Muhakemeleri Kanununun hazırlanması	21
3.16. İcra-iflas sisteminin etkililiğinin artırılması.....	21
3.17. Bilirkişilik müessesesinin gözden geçirilmesi	22
3.18. Kamudaki hukuk müşavirlikleri ile kamu ve hazine avukatlarının daha etkin hizmet sunmaları amacıyla yeniden yapılandırılması.....	23
3.19. Uluslararası belgeler ışığında çocuk adalet sisteminin iyileştirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmesi	23

4. YARGIDA MESLEKİ YETKİNLİĞİN ARTIRILMASI 25

4.1. Hukuk eğitimi ve öğretiminin etkin hale getirilmesine yönelik Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve hukuk fakülteleri ile birlikte çalışmalar yapılması	26
4.2. Yargı mensubu ve çalışanlarına meslekî yetkinliğin artırılması ve kişisel gelişim konularında verilen eğitime devam edilmesi	27
4.3. Türkiye Adalet Akademisi'nin örgütsel yapısı gözden geçirilerek kapasitesinin artırılması.....	27
4.4. Belirli periyotlarla, yargı profesyonellerinin eğitimi konusunda Adalet Bakanlığı, HSYK, TAA, üniversiteler ve diğer kurum ve kuruluşların katılımı ile bilimsel toplantılar (şura, seminer, sempozyum) düzenlenmesi.....	28
4.5. Hâkim ve Cumhuriyet savcuları ile bir kısım yargı çalışanlarına yabancı dil eğitimi verilmesine devam edilmesi	28
4.6. AİHM kararları ile yargıyı ilgilendiren uluslararası belgelerin Türkçe'ye çevrilmesi ve bunlara erişimin sağlanmasına devam edilmesi	28

5. YARGI ÖRGÜTÜ YÖNETİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ..... 29

5.1. Hâkimlerle Cumhuriyet savcılarının idarî ve mali konulardaki görev ve sorumluluklarının azaltılması	29
5.2. Yargı çalışanlarının görev tanımlarının yapılması, iş standartlarının belirlenmesi ve yükseltilmesi .	30
5.3. AB ülkelerindeki uygulamalar göz önünde bulundurularak noterlerin görev tanımlarının ve açılış kriterlerinin yeniden belirlenmesi	30

6. YARGIYA GÜVENİN ARTTIRILMASI 31

6.1. Toplum nezdinde yargıya güveni etkileyen unsurların belirlenmesi için çalışmalar yapılması	32
6.2. Yargı mensup ve çalışanlarına yolsuzlukla mücadele konusunda verilen eğitimlere devam edilmesi	32
6.3. Yargının, medya ve halkla ilişkilerinin ilgili meslek örgütleriyle işbirliği halinde geliştirilmesi.....	32

- 6.4. Yüksek yargıda ve belirlenen adliyelerde etkin basın ve halkla ilişkiler birimlerinin kurulması veya geliştirilmesi 34

7. ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI 35

- 7.1. Adli yardımın etkinleştirilmesi için bu müessesenin gözden geçirilmesi..... 36
- 7.2. Adliyelerin internet sitelerinin standart olarak hazırlanarak etkin bir şekilde kullanımının sağlanması 36
- 7.3. Adalet hizmetlerinden yararlananların elektronik ortamda dava açmaları ile ilgili çalışmaların tamamlanması..... 36
- 7.4. Yargı yerlerinde tercüme hizmetlerinin standarda bağlanması 36

8. UYUŞMAZLIKLARI ÖNLEYİCİ NİTELİKTEKİ TEDBİRLERİN ETKİN HALE GETİRİLMESİ VE ALTERNATİF ÇÖZÜM YOLLARI GELİŞTİRİLMESİ..... 37

- 8.1. Temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesinin sağlanması 38
- 8.2. Kamu kurum ve kuruluşlarında kişilerin, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak hukuki işlem ve süreçlerine ilişkin çeşitli yöntemler kullanılarak bilgilendirilmesinin sağlanması 38
- 8.3. Ceza usulünde yer alan uzlaşma kurumunun etkinleştirilip geliştirilmesi 39
- 8.4. Hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk ve uyuşmazlıkların alternatif çözüm yollarının geliştirilmesi 39
- 8.5. Tahkim kurumunun etkinleştirilmesi..... 39
- 8.6. İdarenin, işlemlerinde ve diğer faaliyetlerinde benzer nitelikte ve istikrar kazanmış emsal yargı kararlarını dikkate alması için gerekli tedbirlerin alınması 39
- 8.7. İdari yargıda uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usullerinin geliştirilmesi ve etkin hale getirilmesi 40
- 8.8. “Kamu Denetçiliği Kurumu” nun faaliyete geçirilmesi 40

9. CEZA İNFAZ SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ 41

- 9.1. Ceza infaz kurumlarının uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmesi 42
- 9.2. Küçük ve yetersiz ceza infaz kurumlarının kapatılması..... 43
- 9.3. Denetimli serbestliğin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması 43
- 9.4. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların etkin şekilde uygulanması ve yaygınlaştırılması .. 43
- 9.5. Ceza infaz kurumlarındaki iş yurtlarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesine devam edilmesi 43
- 9.6. Adliye personelinin eğitiminin de yapılabileceği şekilde ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinin kapasitesinin ve sayısının artırılması 44
- 9.7. Ceza infaz kurumlarının dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığına devredilmesi 44
- 9.8. Ceza infaz kurumlarında etkin bir halkla ilişkiler biriminin kurulması 44

10. ÜLKEMİZİN İHTİYAÇLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATINA UYUM SÜRECİNİN GEREKTİRDİĞİ MEVZUAT ÇALIŞMALARINA DEVAM EDİLMESİ 45

- 10.1. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı 46
- 10.2. Yargıtay Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı..... 46
- 10.3. Türkiye Hâkimler ve Savcılar Birliği Kanun Tasarısı..... 46
- 10.4. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı 46
- 10.5. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı 47
- 10.6. Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı 47

10.7. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı	47
10.8. Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı.....	47
10.9. İdarî Yargılama Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı.....	47
10.10. DNA Verileri ve Millî DNA Veri Bankası Kanunu Tasarısı	48
10.11. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı	48
10.12. Ceza İnfaz Kurumları Dış Güvenlik Hizmetleri Kanunu Tasarısı.....	48
10.13. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı	48
10.14. Genel İdarî Usul Kanunu Tasarısı	49
10.15. Adalet Bakanlığı Teşkilat Kanunu Tasarısı.....	49
10.16. Şiddet Suçu Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun Tasarısı	49
10.17. Noterlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı	49
10.18. Türk Medenî Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı.....	49

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYİM	: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
HSYK	: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
TAA	: Türkiye Adalet Akademisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

TANIMLAR

- Yargı Mensubu : Hâkim ve Cumhuriyet Savcıları
- Yargı Çalışanı : Hâkim ve savcı dışında C.Başsavcılıkları, Mahkeme, İcra Müdürlüğü, Ceza ve İnfaz Kurumları ile diğer adli birimlerde çalışan görevliler
- Yargı profesyoneli : Yargı mensubu, yargı çalışanı, avukat ve noterler
- Kısa dönem : 0–2 Yıl
- Orta dönem : 2–4 Yıl
- Uzun dönem : 4 ve üzeri¹

¹ Süreler, ilgili hedeflerin gerçekleştirilme sürecini gösteren ve Belgenin eki niteliğinde olan Eylem Planı'nda gösterilmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Dokuzuncu Kalkınma Planı (Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu dahil), Resmî Gazete, 01/07/2006, Sayı 26215 (Mükerrer)
- Ulusal Program, Resmi Gazete, 31/12/2008, Sayı 27097 (5 inci mükerrer sayı)
- 60'ncı Hükümet Programı, www.basbakanlik.gov.tr
- Katılım Ortaklığı Belgesi (2008), 18/02/2008, 2008/157/AT sayılı Konsey Kararı, 26/02/2008 L 51 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesi
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları, www.echr.coe.int
- Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları, www.coe.int
- 23. Fasıll Tarama toplantılarına ilişkin belgeler,
- Birleşmiş Milletler, Bangalore Yargı Etiği İlkeleri [2003/43 Sayılı], www.yayin.adalet.gov.tr
- Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri, www.abgm.adalet.gov.tr
- Hâkimlerin Rolü, Etkinliği ve Bağımsızlığı Konusunda Avrupa Konseyi Üye Devlet Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı [R (94)12], www.coe.int
- AB Komisyonunca Türkiye Hakkında Hazırlanan İlerleme Raporları (2005-2008), www.abgm.gov.tr
- AB Komisyonu Uzmanlarınca Türk Yargısı Hakkında Hazırlanan İstişari Ziyaret Raporları (2003, 2004, 2005, 2008), www.abgm.gov.tr
- Adalet Bakanlığı Eylem Planı (2007–2012) (yayınlanmamıştır)

YARGI REFORMU STRATEJİSİ'NİN HAZIRLANMA SÜRECİ

23 üncü Fasl ile ilgili karşılıklı mevzuat tarama toplantıları 13 Ekim 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Bu toplantılar sırasında Avrupa Komisyonu uzmanları, Türkiye'nin bir yargı reformu stratejisi hazırlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu tarihten itibaren Yargı Reformu Stratejisi'nin hazırlanması ile ilgili izlenen süreç aşağıda özetlenmiştir:

- “Yargı Reformu Stratejisi” taslağını hazırlamak amacıyla Adalet Bakanlığı birimlerinin geniş katılımı ile 3 Ocak 2008'de bir Komisyon oluşturulmuştur.
- Komisyon, 23 üncü Fasl koordinatörü olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) ile eşgüdümlü bir şekilde çalışmalarına başlamıştır.
- Taslağın hazırlanması sürecinde 24 Ocak 2008 tarihinde Avrupa Komisyonu uzmanları ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nde toplantı yapılarak Avrupa Komisyonunun Taslak hakkında katkıları alınmıştır.
- Kurulan Komisyon tarafından kamuoyunca tartışılmak üzere Yargı Reformu Stratejisi Ön Taslağı hazırlanmıştır.
- Ön Taslak 14 Nisan 2008 tarihinde internet üzerinden yayımlanarak kamuoyunun bilgisine sunulmuş ve gelen görüşler incelenmiştir.
- Ülke genelinde görev yapan Cumhuriyet başsavcıları, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanları, bölge idare mahkemesi başkanları ve Adalet Bakanlığı üst düzey yöneticilerinin katılımı ile Ön Taslağın 20-25 Mayıs 2008 tarihleri arasında Antalya'da tartışılması sağlanmıştır.
- 18-20 Haziran 2008 tarihlerinde Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlenen “Adalet Bakanlığı Yargı Reformu Strateji Belgesi Gölgesinde Yargı Reformu” konulu sempozyumda Bakanlığımız temsilcileri sunum yaparak katılımcıları bilgilendirmiştir.
- Taslak yazılı olarak görüş ve önerilerini bildirmeleri için 14 Kasım 2008 tarihinde; Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na, Anayasa Mahkemesi'ne, Yargıtay'a, Danıştay'a, Askeri Yargıtay'a, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne, Milli Savunma Bakanlığı'na, Türkiye Barolar Birliği'ne, Türkiye Noterler Birliği'ne, Barolara ve Hukuk Fakültelerine gönderilmiştir. Gelen görüşler şeffaflığı sağlamak üzere bu amaçla oluşturulmuş bir internet sitesinde yayımlanmış ve tartışmaya açılmıştır.

- 8-10 Haziran 2009 tarihlerinde Ankara Kızılcahamam Hakimevi'nde Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Milli Savunma Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği ve Yüksek Öğretim kurumu temsilcilerinin katılımıyla bir çalıştay düzenlenerek Taslak tartışılmış ve ilkeler üzerinde mutabakata varılmıştır.
- Tüm eleştiriler dikkate alınarak Ön Taslak'ta gerekli değişiklikler yapılmış ve Taslak hakkında görüş alışverişinde bulunmak amacıyla 7 Temmuz 2009 tarihinde Avrupa Komisyonu ile toplantı yapılmış; süreç ve Taslak hakkında Komisyon tarafı bilgilendirilmiştir.
- 11 Temmuz 2009 tarihinde Hatay'da yapılan Reform İzleme Grubu toplantısında Taslağın Bakanlar Kurulunun onayına sunulması, alınacak görüş ve tavsiyeler doğrultusunda sonuçlandırılması kararlaştırılmıştır.

Yargı Reformu Stratejisinin Eylül 2009'da Avrupa Komisyonuna sunulması planlanmaktadır.

YARGI REFORMU STRATEJİK AMAÇLARI

YARGI BAĞIMSIZLIĞININ GÜÇLENDİRİLMESİ

YARGININ TARAFSIZLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ

YARGININ VERİMLİLİĞİ VE ETKİLİLİĞİNİN ARTIRILMASI

YARGIDA MESLEKİ YETKİNLİĞİN ARTIRILMASI

YARGI ÖRGÜTÜ YÖNETİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

YARGIYA GÜVENİN ARTIRILMASI

ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI

UYUŞMAZLIKLARI ÖNLEYİCİ NİTELİKTEKİ TEDBİRLERİN ETKİN HALE
GETİRİLMESİ VE ALTERNATİF ÇÖZÜM YOLLARI GELİŞTİRİLMESİ

CEZA İNFAZ SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

ÜLKEMİZİN İHTİYAÇLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATINA UYUM
SÜRECİNİN GEREKTİRDİĞİ MEVZUAT ÇALIŞMALARINA DEVAM EDİLMESİ

GİRİŞ

Türkiye, 21. yüzyıla hukuk alanında büyük reformları gerçekleştirerek hızlı bir giriş yapmıştır. Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik sürecinin hızlandırıcı etkisi yanında, demokratik toplum düzeninin gerektirdiği çağdaş açılımların gerçekleştirilmesi ihtiyacı da yapılan hukuk reformunun en önemli belirleyici nedeni olmuştur.

1999 yılının Aralık ayında yapılan AB Helsinki Zirvesinde, AB Devlet ve Hükümet Başkanları, Türkiye'nin diğer aday ülkelere uygulanan kıstasları yerine getirmesi şartıyla AB'nin tam üye adayı olduğunu kabul ve ilan etmişlerdir. Buna bağlı olarak, AB ile tam üyelik müzakerelerine başlayabilmek için, Türkiye'nin önüne Kopenhag Siyasi Kriterlerini yerine getirmesini, bir başka deyişle “*demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarını teminat altına alan kurumların iyi işletilmesi ve azınlıklara saygı gösterilerek korunması*”nı sağlamak amacıyla alınması gereken tedbirler konulmuştur.

Türkiye, 1923 yılında ilan edilen Cumhuriyet'le birlikte yüzünü tamamen batıya çevirmiş ve AB üyeliği yolunda geline nokta, AB değerlerini tam olarak benimseme ve içselleştirme açısından kararlılığını göstermiştir. Kopenhag Siyasi Kriterlerinin yerine getirilmesi amacıyla atılan adımlar 2004 yılı sonunda meyvesini vermiş ve 17 Aralık 2004 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen AB Zirvesinde Türkiye ile AB'ye katılım müzakerelerine başlanması kararlaştırılmıştır. Buna bağlı olarak 3 Ekim 2005 tarihinde 35 AB müktesebat faslı çerçevesinde fiilen katılım müzakerelerine başlanmıştır.

Hırvatistan ve Türkiye ile eşzamanlı olarak yürütülen tam üyelik müzakere çalışmaları, ilk olarak AB ve Türkiye'nin mevzuatlarının karşılıklı taranması suretiyle gerçekleştirilmiş ve Türkiye'nin mevcut mevzuatının AB'ye uyum derecesi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, özellikle Kopenhag Siyasi Kriterlerinin üyelik müzakerelerinin devam ettiği süreçte de gözlemlenebilmesi amacıyla, Hırvatistan ve Türkiye ile 23 üncü fasıl kapsamında “*Yargı ve Temel Haklar*” başlığı altında da mevzuat tarama toplantıları düzenlenmiştir. Bu fasılın “*tarama sonu raporu*” AB Komisyonu tarafından kabul edilerek Üye Ülkelere onay için sunulmuş, ancak onay süreci henüz tamamlanmamıştır. Bununla birlikte, AB yetkililerince Türkiye'nin yargının tarafsızlığı, bağımsızlığı ve etkililiğinin güçlendirilmesine yönelik bir “*Yargı Reformu Stratejisi*” ni Komisyona sunması gereği önemle dile getirilmiştir.

Türkiye’de yargı alanında son yıllarda yasal ve uygulamaya dönük çok önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar bir plana dayanmaktan ziyade büyük ölçüde acil ihtiyaç duyulan alanlardaki eksikliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik olmuştur. Bu nedenle, gelecekte yargı alanında yapılması düşünülen reform çalışmalarının belli bir plan çerçevesinde ve öngörülebilirlik ilkesine göre gerçekleştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, 2007-2013 dönemlerini kapsayan ve TBMM’nin 28/6/2006 tarih ve 877 sayılı kararı ile kabul edilen Dokuzuncu Kalkınma Planı önemli bir belge olma özelliği taşımaktadır. Türkiye’nin 7 yıllık kalkınma stratejisinin belirlendiği bu Plan, AB’ye tam üyelik süreci ile de bir paralellik göstermektedir. Söz konusu Planın 5.6.5. numaralı “*Adalet Sisteminin İyileştirilmesi*” başlığı altında Türk Adalet Sisteminde son yıllarda sağlanan gelişmelere yer verildikten sonra, bu alandaki eksiklikler tespit edilmiş ve çağdaş bir yargı sisteminin gerekleri vurgulanmıştır. Dokuzuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmaları çerçevesinde üniversitelerden, yargı kuruluşlarından, sivil toplum örgütlerinden ve Adalet Bakanlığı’ndan davet edilen katılımcılardan oluşturulan “*Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu*” da hazırladığı raporla, Türk yargısının sağlıklı ve çağdaş bir biçimde işlemesine yönelik atılması gereken somut adımları belirlemiştir.

Yargı sisteminin bağımsız, tarafsız ve etkili bir biçimde işletilmesi konusuna 60 ıncı Hükümet Programında da önemli bir yer verilmiştir. Bu bağlamda, bağımsız ve tarafsız yargının adaleti sağlamanın ön şartı olduğu; adalet ve yargı reformu alanındaki çalışmaların kararlılıkla sürdürüleceği; uyuşmazlıkların hızlı, basit, az giderle ve etkin şekilde çözümlenmesini sağlamak ve böylece iş yükünü azaltmak amacıyla özellikle, hukuki uyuşmazlıklarda alternatif çözüm yollarını öngören yasal düzenlemeler yapılacağı, mevcut hükümet tarafından ilan edilmiştir. Bunun yanında, AB standartlarına ulaşmak için gerekli mevzuat çalışmalarıyla adli ve idari kapasitenin güçlendirilmesi yolunda çalışmalara devam edileceği hususunda da hükümet programında taahhütlere yer verilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporunda öngörüldüğü şekliyle, Türkiye’nin AB’ye katılım sürecindeki taahhütleri göz önünde bulundurularak, Adalet Bakanlığı tarafından Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın öncülüğünde 2008–2013 yılları kapsayacak bir “*Yargı Reformu Stratejisi*” taslağı hazırlamak üzere bir Komisyon ihdas edilmiştir. Bu Komisyona Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın yanı sıra birçok birimden yetkililer katılmıştır. Söz konusu strateji taslağı hazırlanırken, öncelikle Türk yargısının, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına dayalı olarak bağımsızlık, tarafsızlık ve etkililiğinin sağlanması gibi amaçlar belirlenmiş, daha sonra bu amaçların gerçekleştirilmesine hizmet edecek hedefler tek tek tespit edilmiştir.

Yargı Reformu Stratejisi Taslağı aşağıda belirtilen on amaç altında oluşturulmuştur:

1. Yargı Bağımsızlığının Gclendirilmesi
2. Yargının Tarafsızlığının Geliştirilmesi
3. Yargının Verimliliği ve Etkililiğinin Artırılması
4. Yargıda Mesleki Yetkinliğin Artırılması
5. Yargı rgt Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi
6. Yargıya Güvenin Artırılması
7. Adalete Erişimin Kolaylaştırılması
8. Uyuşmazlıkları nleyici Nitelikteki Tedbirlerin Etkin Hale Getirilmesi ve Alternatif zm Yolları Geliştirilmesi
9. Ceza İnfaz Sisteminin Geliştirilmesi
10. Ülkemizin İhtiyaçları ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Sürecinin Gerektirdiği Mevzuat alışmalarına Devam Edilmesi Taslağın hazırlanması sırasında ulusal kaynaklar yanında, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve AB'nin bu alandaki müktesebatı da dikkate alınmıştır. Bu çerçevede aşağıda yer alan belgelerden Taslağının hazırlanması sırasında önemli lde yararlanılmıştır:

1. Dokuzuncu Kalkınma Planı (Adalet Hizmetleri zel İhtisas Komisyonu Raporu dâhil),
2. Ulusal Program,
3. 60'ncı Hükümet Programı,
4. Katılım Ortaklığı Belgesi (26 şubat 2008),
5. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları,
6. Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları,
7. 23. Fasıl Tarama toplantılarına ilişkin belgeler,
8. Birleşmiş Milletler, Bangalore Yargı Etiği İlkeleri [2003/43 Sayılı],
9. Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri,
10. Hâkimlerin Rolü, Etkinliği Ve Bağımsızlığı Konusunda Avrupa Konseyi ye Devlet Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı [R(94)12],

11. AB Komisyonunca Türkiye Hakkında Hazırlanan İlerleme Raporları,
12. AB Komisyonu Uzmanlarınca Türk Yargısı hakkında hazırlanan İstisari Ziyaret Raporları,
13. Adalet Bakanlığı'nın 2007–2012 yıllarını kapsayan Eylem Planı.

Yargı Reformu Stratejisi, bu belgede yer alan amaç ve hedeflere ulaşılması için yapılması gereken faaliyetleri, takvimi ve gerekli bütçeyi içerecek şekilde hazırlanacak olan bir Eylem Planı ile uygulanacaktır.

Uygulamada esnekliğin sağlanması için Yargı Reformu Stratejisi'nde belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleşme durumuna göre, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri de alınarak Adalet Bakanlığınca her yıl revize edilecektir.

1. YARGI BAĞIMSIZLIĞININ GÜÇLENDİRİLMESİ

Yargı bağımsızlığı, ülkemizde geçmiş yıllarda olduğu gibi günümüzde sürekli olarak gündemde olan ve yoğun şekilde tartışılan konulardan biri olmaya devam etmektedir.

1982 Anayasanın 138, 139 ve 140 ıncı maddeleri yargı bağımsızlığı konusundaki temel iç hukuk normlarını oluşturmaktadır. 138 inci maddeye göre *hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.* Ayrıca, 139 uncu madde gereğince *hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz. Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.*

HSYK, Adalet Bakanının başkanlığında, Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarınca gösterilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca seçilecek üyeler ile Adalet Bakanlığı Müsteşarından oluşmaktadır.

HSYK, Anayasanın 159 uncu maddesi uyarınca Yargıtay, ve Danıştay üyelerinin seçimi, hâkim ve savcılarının atama, nakil, terfi ve disiplin gibi özlük işlemlerinin yerine getirilmesiyle görevlendirilmiştir.

Türkiye’de yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi çabalarına paralel olarak Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda ve 60. Hükümet Programında yargı bağımsızlığı hususu önemli bir yer edinmiştir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği süreci de dikkate alınarak, halen devam eden yeni Anayasa çalışmalarında bu hususlar yeniden ele alınacaktır. Aşağıda bu amaca yönelik olarak atılması planlanan adımlara yer verilmektedir.

1.1. Uluslararası belgeler ışığında Anayasa Mahkemesi'nin görev tanımının yeniden belirlenmesi ve buna bağlı olarak yeniden yapılandırılması ²

Giderek artan iş yükü ve çeşitliliği karşısında, 11 üyeden oluşan Anayasa Mahkemesinin tek kurul ile etkili ve verimli çalışma yürütmesi, temel hak ve özgürlüklere yeni boyutlar kazandıracak içtihatlar üretmesi. oldukça zorlaşmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki anayasa mahkemelerinin görev tanımları ve oluşum şekilleri doğrultusunda mahkemenin yeniden yapılandırılması amacına yönelik olarak geçmiş yıllarda Anayasa Mahkemesi tarafından hazırlanan tasarı taslağı göz önünde bulundurularak Mahkemenin yeniden yapılandırılması ve görev tanımının belirlenmesi sağlanacaktır.

1.2. HSYK'nın objektiflik, tarafsızlık ve şeffaflık temelinde uluslararası belgeler ışığında geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılması, kararlarına karşı etkili bir itiraz sisteminin getirilmesi ve yargı yolunun açılması

Yukarıda da belirtildiği üzere HSYK, Anayasanın 159'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; Kurul'un Başkanı, Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurul'un tabii üyesidir. Kurul'un üç asıl ve üç yedek üyesi Yargıtay Genel Kurulunun, iki asıl ve iki yedek üyesi Danıştay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından, her üyelik için gösterecekleri üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca, dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilirler. Kurul, seçimle gelen asıl üyeleri arasından bir başkanvekili seçer.

Kurul; adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama, nakletme, geçici yetki verme, yükseltme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar. Ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir. Kurul kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz. Kurulun görevlerini yerine getirmesi, seçim ve çalışma usulleriyle itirazların Kurul bünyesinde incelenmesi esasları 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu Kanun'un 16'ncı maddesi uyarınca Kurulda yapılan işlemler ve bunlarla ilgili görüşmeler gizlidir.

Ülkemizde Kurul'un oluşumu ve çalışma şekli ile ilgili uzun yıllardan bu yana çeşitli kesimlerce dile getirilen ve bilimsel çalışmalarda yer alan bazı eleştiriler bulunmaktadır. Bu nedenle Kurulun objektiflik, tarafsızlık ve şeffaflık temelinde, uluslararası belgeler ışığında, geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılması; kararlarına karşı etkili bir itiraz sisteminin getirilmesi ve yargı yolunun açılması hedeflenmektedir.

² Bu hedef Kızılcahamam toplantısından sonra Adalet Bakanlığı'na konulmuştur.

1.3. HSYK'nın yeniden yapılandırılmasına paralel olarak Kurulun sekreteryasının ve denetim sisteminin yeniden düzenlenmesi

HSYK'nın sekreterya hizmetleri 2992 sayılı Adalet Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun 18 inci maddesi ve 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 10 vd. maddeleri uyarınca Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. Yapılacak Anayasa değişikliği ile HSYK'nın geniş tabanlı temsil esasına dayalı bir yapıya kavuşturulmasına paralel olarak, sekreterya hizmetleri Kurul bünyesinde yeniden yapılandırılacaktır. Bunun yanı sıra Kurulun çalışmalarını daha uygun şartlarda gerçekleştirmesi amacıyla, müstakil fiziki mekânın oluşturulması ile idari ve mali özerkliğinin sağlanması düşünülmektedir.

Çağdaş hukuk sistemlerinde iddia ve karar makamları, gerek usul hükümleri gerekse yapısal olarak birbirinden ayrılmıştır. Bu ilke göz önüne alınarak denetim sistemi, HSYK'nın yeniden yapılandırılmasına paralel olarak iddia ve karar makamlarının tek elde birleşmesini engelleyecek şekilde, Kurul bünyesinde yeniden yapılandırılacaktır.

1.4. HSYK'nın yeniden yapılandırılması ve istinaf kanun yolunun faaliyete geçirilmesi ile birlikte not sistemi dahil olmak üzere terfi sisteminin yeniden değerlendirilmesi

Anayasa'nın 140 inci maddesi hâkim ve savcılarının meslekte ilerlemelerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini öngörmektedir.

Anayasa'nın 159 uncu maddesi ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 18 inci maddesi hükmüne göre hâkim ve savcılarının ilerleme ve yükselmelerinde yetkili kurum HSYK'dır.

Hâkim ve savcılarının terfiini öngörmeyen sistemlerden farklı olarak, Ülkemizde 2802 sayılı Kanun ile hâkim ve savcılarının performansını değerlendirmeye ilişkin ölçütler belirlenmek suretiyle yükselmeyi kabul eden sistem benimsenmiştir. HSYK tarafından saptanan İlke Kararları ile yükselmeye ilişkin esaslar düzenlenmekte ve Resmî Gazete'de yayınlanmaktadır.

Bununla birlikte, uzun yıllardır yargı çevrelerinde yukarıda açıklanan “not oranı ve kanun yolundan geçen iş sayısı” ölçütlerine yönelik bazı eleştiriler bulunmaktadır. Yapılan bu eleştiriler özellikle aşağıdaki noktalarda toplanmaktadır:

- İdari bir işlem olan terfi için getirilen not sistemiyle, yüksek mahkemelerin alt derece mahkemelerinin kararlarını inceleyen yargısal merci olma yanında, hâkim ve savcılar üzerinde idari otorite olarak nitelendirilebilecek bir konuma taşındığı,
- Terfi açısından notların büyük önem taşıması nedeniyle, hâkimlerin karar verme sırasında yüksek mahkeme içtihatlarına uyma zorunluluğu hissettikleri, bu durumun içtihat gelişimini olumsuz yönde etkilediği,
- Yargı mensuplarının terfi edebilmesi için not tanzim edilen belli sayıda dosya şartının bulunmasının, özellikle iş sayısı az olan yerlerde sıkıntı oluşturduğu,

Not verme uygulaması ile ilgili yukarıda belirtilen eleştiriler dikkate alınarak, istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle birlikte terfi sistemi tekrar gözden geçirilecektir.

Yapılacak düzenleme ile terfi sistemi, hakim ve savcının çalışması, etik kurallara bağlılığı, kanun yolundan geçen veya geçmeyen tüm kararların dikkate alındığı performans esaslı olacak şekilde planlanacaktır.

1.5. Dernek kurma hakkı sınırlanmaksızın, örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde hâkimler ve savcılar birliğinin kurulması

Batı ülkelerinin birçoğunda yargı mensuplarının meslek kuruluşları bulunduğu göz önünde tutularak, diğer meslek kuruluşlarında olduğu gibi hâkimlik ve savcılık mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadıyla tüzel kişiliğe sahip meslek kuruluşunun Ülkemizde de kurulması gerektiği fikri uzun zamandır, akademisyenler ve ilgili meslek ve sivil toplum kuruluşları tarafından ifade edilmektedir.

Belirtilen ihtiyaç doğrultusunda idarî ve malî özerkliği haiz Hâkimler ve Savcılar Birliğinin kurulması hususunda Bakanlığımızca çalışmalar yapılmış; konu, Avrupa'dan davet edilen uzmanların ve yargı çevrelerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir seminerde tartışılmış ve buradan çıkan görüş ve öneriler de değerlendirilmek suretiyle Tasarı Taslağına son şekli verilmiştir. Tasarı, şu anda TBMM Komisyonlarında bulunmaktadır.

Tasarı ile Birliğin ve Birliğin uygun göreceği yerlerde şubelerin kurulması, şubeler ve Birlik organlarının Kanunda gösterilen usullerle, yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilmesi esası benimsenmiştir. Ayrıca, Hâkimler ve Savcılar Birliği üyeliğine giriş ve çıkışın isteğe bağlı olduğu vurgulanmıştır.

Hâkimler ve Savcılar Birliği'nin, diğer derneklerden farklı olarak yargı bağımsızlığı ilkesi gözetilecek şekilde, İçişleri Bakanlığı ve mülkî idare amirliklerinin kontrolüne tabi olmaması öngörülmektedir.

Öte yandan Meclis'te bulunan Tasarı'da mevcut olan hâkim ve savcılarının özgürce dernek kurabilme hakkına sınırlama getiren düzenleme Tasarı'dan çıkarılacaktır.

1.6. Kamuoyunun ve yargı profesyonellerinin yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki bilinçlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılması

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sadece Anayasa ve kanunlarda yazılı bir ilke olarak kalması değil, aynı zamanda toplumsal hayata geçirilmesinin hukuk devleti açısından gerekliliği de ortadadır. Bu bağlamda, yargı profesyonellerinin yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını içselleştirmeleri ve kültür haline getirmeleri büyük önem taşımaktadır.

Bunu sağlamak için, önümüzdeki dönemde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda hâkim ve savcı adayları dâhil olmak üzere tüm yargı profesyonellerinin ve kamuoyunun bu konuda bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılması öngörülmektedir. Türkiye Adalet Akademisinde yargı profesyonellerine yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının içselleştirilmesi ve kültür haline getirilmesini sağlamak amacıyla ders, seminer, konferans gibi faaliyetler düzenlenmesi plânlanmaktadır.

1.7. Askeri mahkemelerin sadece hâkim sınıftan olan üyelerden oluşması

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 2, 3 ve 4 üncü maddelerinde askeri hâkim sınıftan olmayan subay üyelerin nitelikleri ve atanması düzenlenmiştir. Buna göre heyet halinde çalışan askeri mahkemelerde askeri hâkim sınıftan olmayan muharip sınıftan üye bulunmaktadır. Muharip sınıftan gelen üyelerle ilgili; seçim usulleri, görev süreleri, teminatları gibi hususların yargı bağımsızlığını etkileyebileceği düşünülen hususlarda bazı eleştiriler bulunmaktadır.

Referans metinlerde öne sürülen bu eleştiriler doğrultusunda subay üyelerin bu mahkemelerde görev yapmaları yeniden gözden geçirilecektir.

Anayasa Mahkemesi, 07/05/2009 tarihli kararı ile askeri mahkemelerde subay üye bulunmasını öngören 353 sayılı Kanunun ilgili hükmünü iptal etmiş ve yeni düzenleme için bir yıllık süre öngörmüştür. Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

1.8. Askeri mahkeme binalarının askeri yasak bölge dışına çıkarılması

Adil yargılanma ve savunma hakkının tam olarak sağlanması açısından, askerî mahkeme binalarının askerî hizmet alanları dışına çıkarılması suretiyle, ilgililerin rahatlıkla girebilecekleri ve duruşmaları takip edebilecekleri fiziksel mekânların düzenlenmesi konusunda gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu konuda düzenleme yapılırken dikkat edilmesi gereken önemli bir husus güvenlidir. Bu nedenle askeri mahkeme binalarının askeri mahalde bulunması zorunlu olduğu takdirde, bu binalara girişin askeri bina girişlerinden ayrı yapılarak ilgililerin ve vatandaşların kolaylıkla erişimlerini sağlayacak şekilde düzenlenmesi planlanmaktadır.

1.9. Askeri mahkemelerin görev alanlarının yeniden değerlendirilmesi

353 sayılı Askeri Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda 29/6/2006 tarih 5530 sayılı Kanun'la ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda 26/6/2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile sivillerin barış zamanında askeri mahkemelerde yargılanmalarına son verilmiştir. Bunun yanı sıra yapılacak düzenlemeler ile askeri mahkemelerin görev ve yetkileri demokratik hukuk devletinin gerektirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlanacaktır.

1.10. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi yargılamalarının adil yargılanma ilkesi çerçevesinde Yüksek Mahkeme bünyesinde iki dereceli hale getirilmesi için çalışmalar yapılması

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini yerine getirmek üzere kurulmuştur. Mahkeme'nin çalışma usûl ve şartlarını düzenleyen 1602 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine göre Dairelerin ve Daireler Kurulunun verdiği kararlar kesin olup ikinci derecede kararın denetimini yapacak yargı yolu bulunmamaktadır. Kanunun 64 üncü maddesinde yargılamanın iadesi, 66 ıncı maddesinde karar düzeltme hükümleri bulunmakta ise de bu hükümler olağanüstü kanun yolu olarak nitelenmekte olup etkili bir karar denetimi sağlamamaktadır.

Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13 üncü maddesinde, hakları ihlal edilen kişilerin ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu durumda AYİM'nin daireleri veya daireler kurulunca ilk derece olarak verdikleri kararlarına karşı etkili bir ikinci derece başvuru yolunun oluşturulması amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği halinde çalışmalar gerçekleştirilecektir.

2. YARGININ TARAFSIZLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ

Yargının tarafsızlığı, güçlü ve güvenilir bir yargı sistemi oluşturmak için en az yargı bağımsızlığı kadar hayati önemi haiz bir konudur. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş bulunan “*Bangalore Yargı Etiği İlkeleri*” nde hâkimlerin tarafsızlığına önemli bir yer verilmiştir. 60 ıncı Hükümet Programında yargının bağımsızlığı kadar tarafsızlığı da özellikle vurgulanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer alan düzenlemeler daha çok yargı bağımsızlığına vurgu yapıyor gibi görünmekle birlikte, bu düzenlemeler içerisinde tarafsız bir yargının unsurları da yer almaktadır. Türk yargısına tarafsızlık açısından önemli bir eleştiri getirilmemekle birlikte, uygulamadan kaynaklanan bazı hususlar nedeniyle, Anayasa’da ve uluslararası belgelerde yer alan unsurlardan hareketle mahkemelerin tarafsızlığının tam olarak sağlanması ve en az bunun kadar önemli olarak bu tarafsızlığın yargı profesyonellerince içselleştirilmesi ve kamuoyunca doğru şekilde algılanabilmesi bakımından bazı adımların atılması gerekmektedir.

2.1. Yargı mensupları için etik ilkelerin belirlenmesi amacıyla Yüksek Mahkemeler ve HSYK ile birlikte çalışma yapılması

Yargı etiği konusunda uluslararası alanda genel kabul görmüş temel prensipleri içeren “*Bangalore Yargı Etiği İlkeleri*” HSYK tarafından 27.6.2006 gün ve 315 sayılı karar hakim ve savcılara tavsiye edilmiştir. Ayrıca savcılar için etik ve davranış biçimlerine ilişkin Avrupa esaslarını belirleyen “*Budapeşte İlkeleri*” de yine HSYK tarafından 10/10/2006 gün ve 424 sayılı karar ile benimsenmiş ve dikkate alınmak üzere bütün yargı teşkilatına duyurulmuştur. Bundan başka, yargı mensuplarını ilgilendiren bir kısım etik ilkeler, başta 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda olmak üzere, değişik düzenlemeler içerisinde yer almaktadır.

Bununla birlikte, ülkemizde yargı mensupları için etik ilkeleri ve davranış kurallarını derli toplu bir şekilde bir araya getiren ve bunların önemini vurgulayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Oysa bu tür bir düzenlemenin, diğer birçok hususun yanında yargının tarafsızlığına ve bu tarafsızlığın doğru bir şekilde algılanmasına da önemli katkı yapacağı değerlendirilmektedir.

Bu nedenle, ilgili uluslararası belgeler de dikkate alınarak, yargının bütün kademelerini kapsayacak şekilde Yüksek Mahkemeler ve HSYK ile işbirliği halinde “Yargısal Etik ve Davranış İlkeleri”ni içeren bir belge oluşturulacak ve bu konuda yargı mensupları ve çalışanlarına Türkiye Adalet Akademisi aracılığıyla eğitim verilecektir.

2.2. Yargı tarafsızlığı konusunda medya mensuplarının bilinçlendirilmesi

Yargının tarafsızlığı söz konusu olduğunda, mahkemelerde görülmekte olan veya soruşturma aşamasında olup daha sonra mahkemelerin önüne gelecek olan konularla ilgili olarak medyada yapılan yayınların mahkemelerin tarafsızlığını etkileyip etkilemediği tartışmaları gündeme gelmektedir. Gerçekten konu, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile haber alma ve haber verme özgürlükleri açısından önem arz etmekte ve hassas bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nın “Adliye Karşı Suçlar” başlıklı İkinci Bölümünde, adil yargılanma hakkını ve mahkemelerin tarafsızlığını sağlamaya yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Özellikle bu konu başta olmak üzere medyanın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi amacıyla yönelik faaliyetler yapılacaktır.

2.3. Kişisel verilerin korunması kaydıyla yüksek mahkeme kararlarına erişimin kolaylaştırılması

Yüksek mahkemelerden Anayasa Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının tamamı Resmi Gazete’de ve ayrıca internet ortamında yayınlanmaktadır. Yargıtay ve Danıştay’ın kararlarından ise yalnızca kararı veren dairece emsal olabileceği düşünülenlerin yayınlanması ile yetinilmektedir.

Mevcut durumda; Yargıtay ve Danıştay’ın tüm kararları yayınlanmadığı için yargı profesyonelleri, öğreti ve kamuoyunun, kararları bir bütün olarak görmesi, incelemesi ve bilimsel eleştiri imkânı tam anlamıyla bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Yargıtay ve Danıştay’ın yıllık yüz binleri aşan kararlar verdikleri dikkate alındığında, bu kararların tümünün yayınlanmasının önemli teknoloji ve insan kaynakları kapasitesine bağlı bulunduğu anlaşılmaktadır.

İçtihat birliğinin daha iyi sağlanabilmesi, hâkim, savcı ve avukatlar ile bilim adamlarının yüksek mahkeme kararlarını bir bütün olarak görebilmeleri, kararlar üzerinde bilimsel araştırma ve eleştiri yapılabilmesi için, kişisel verilerin korunması kaydıyla kararlara ulaşımın kolaylaştırılmasını ve internette yayınlanmasını sağlayacak hukuki ve yapısal düzenlemelerle birlikte, insan kaynakları açısından gerekli çalışmalar Yüksek Mahkemelerle işbirliği halinde yapılacaktır.

2.4. Kişisel verilerin korunması çerçevesinde HSYK’nın disipline ilişkin kararlarının tamamına ulaşılabilmesi

Hâkimler ve savcılar disiplin suçu teşkil eden ve cezalandırılması gereken hal ve hareketleri 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda düzenlenmiş olup, bunların önemli

bir kısmı “hâkimin tarafsızlığı” ilkesinin ihlali niteliğinde hal ve fiillerdir. HSYK kanunla belirlenen bu disiplin suçlarını işleyen hâkim ve savcılar hakkında disiplin cezası kararları vermekte, ancak bu kararlar sadece ilgisine tebliğ edildiğinden başkalarının ulaşılması mümkün olmamaktadır.

Hukukun temel ilkelerinden olan “suç ve cezada belirlilik” ilkesi uyarınca, hâkim ve savcıların hangi eylemleri işlemeleri halinde ne tür bir disiplin cezasına muhatap olabilecekleri konusunda yetkili makamın uygulamasını bilme hakları olduğu gibi, kamu yönetiminde geçerli “saydamlık” ilkesi de hâkim ve savcılara verilen disiplin cezalarına ilişkin kararların yayınlanmasını gerektirmektedir.

Bu nedenle, HSYK’nın disiplin cezalarına ilişkin kararlarının yukarıda belirtilen amacı gerçekleştirecek şekilde ve kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek yayınlanması yönünde düzenleme yapılacaktır.

Böylece, yukarıda belirtilen hususların yanı sıra, verilen disiplin cezalarının bütün yargı mensuplarına örnek teşkil etmesi suretiyle yargının tarafsızlığına ve yolsuzlukla mücadeleye katkı yapılmış, aynı zamanda HSYK’nın kararlarında şeffaflık sağlanmış olacaktır.

2.5. Yargı mensupları ile ilgili 2802 sayılı Kanun’da yer alan disiplin hükümlerinin yeniden ele alınarak nesnel ölçütler getirilmesi

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının disiplin cezası gerektiren eylemlerine karşılık olarak 2802 sayılı Kanununun 62 vd. maddelerinde uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme ve meslekten çıkarma olmak üzere yedi tür ceza düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelerin bir kısmı muğlak ifadelerle kaleme alındığı ve nesnel ölçütlere dayanmadığı gerekçeleriyle eleştirilmektedir. Bu nedenle yargı mensuplarının disiplin cezalarını düzenleyen ifadelerin açık, sınırları çizilmiş ve belirli hale getirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

3. YARGININ VERİMLİLİĞİ VE ETKİLİLİĞİNİN ARTIRILMASI

Adil, iyi ve hızlı işleyen, etkili ve verimli bir yargı sisteminin varlığı hukuk devleti olmanın önemli gereklerinden biridir. Bir yargı sistemine güven duyulması için de bu niteliklerin varlığı, olmazsa olmaz bir koşuldur.

Türkiye’de son yıllarda gerçekleştirilen reformlar çerçevesinde çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu kapsamda, bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına dair 5235 sayılı Kanunun kabul edilmesiyle, Türk hukukuna istinaf sistemi girmiş; aynı şekilde Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu gibi temel kanunlar yenilenerek çağdaş bir yapıya kavuşturulmuştur.

Yasal alandaki yenilikler yanında, özellikle Türk yargısının alt yapısını güçlendirmek adına yeni ve modern adliye binaları inşa edilmiş ve bu yöndeki çalışmalara kararlılıkla devam edilmektedir. Çağımızın en büyük buluşlarından olan bilgisayar teknolojisi de Türk yargı teşkilatında etkin bir biçimde kullanılmaktadır. Adalet Bakanlığı bünyesinde çalışmaları devam eden Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) kapsamında Türkiye’deki mahkemeler doğrudan birbirlerine ve birçok devlet kurumuna bağlanmıştır. Avukatlar ve mahkemelerde davası devam eden vatandaşlar da UYAP’ tan yararlanarak hızlı bir biçimde davalarını takip edebilmektedir.

Aynı şekilde yargıda uzmanlaşmayı artırıcı tedbirler alınmış ve aile mahkemeleri, fikri ve sınaî haklar mahkemeleri, çocuk mahkemeleri gibi birçok alanda uzman mahkemeler kurulmuştur.

Bunun yanında yargıya genel bütçeden ayrılan payın da önemli ölçüde artırılması sağlanmıştır. Mevcut personelin daha verimli çalışması ve personel açığı bulunan mahkemelerin bu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak iş yükü çok az olan mahkemelerin kapatılması yoluna gidilmiştir.

Öte yandan, yargıdaki personel yetersizliği önceki yıllara göre büyük oranda giderilmiş olmakla birlikte, bu sorunun ortadan kaldırılması amacıyla yardımcı personel alımına hız verilmiş olup, bunların niteliklerinin artırılması konusunda yoğun çaba harcanmaktadır.

Bütün dünyada olduğu gibi, yapılan işin niteliği gereği yargı göreceli olarak yavaş işleyen bir mekanizmaya sahiptir. Ancak, Türk Yargı Sisteminin çağdaş bir anlayışla daha etkili ve verimli çalışmasına yönelik olarak yasal çalışmalara devam edilecek ve gerekli tedbirler alınacaktır.

3.1. Adli yargıda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi

5235 sayılı Kanuna göre bölge adliye mahkemeleri HSYK'nın uygun görüşü ile 17/05/2007 tarihinde 9 ilde kurulmuştur. Ancak, altyapı ve personel yetersizlikleri nedeniyle henüz faaliyete geçirilememiştir. Yargının etkinlik ve verimliliğine büyük katkı yapacağı düşünülen bölge adliye mahkemelerinin, mevcut eksiklikler giderilerek 2010 yılı içerisinde faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

3.2. İdari yargıda istinaf mahkemelerinin kurulması ve faaliyete geçirilmesi

İdari yargı düzeninde üst mahkeme olarak görev yapan Danıştay da Yargıtay gibi çok ağır bir iş yükü altındadır. Bu nedenle, birkaç yıl öncesine ait davaların temyiz incelemelerini yapabilmekte ve içtihat üretme fonksiyonunu gereği gibi yerine getirememektedir.

Adli yargıdaki sisteme paralel olarak iki dereceli denetim usulünün idari yargıda da kabul edilmesiyle Danıştay'ın aslı fonksiyonuna kavuşturulması ve idari yargının da etkili ve verimli çalışmasına katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Adli yargıdan farklı olarak, şu andaki idari yargı sisteminde bölge idare mahkemelerinin mevcut olması, idari yargıda istinaf kanun yolunun hayata geçirilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle idari yargıda istinaf sistemine geçilmesi durumunda altyapı ve personel eksikliği duyulmayacaktır.

3.3. Adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde savunmanın etkinliğinin artırılması için Türkiye Barolar Birliği ile işbirliği halinde çalışmalar yürütülmesi

Bağımsız yargının paydaşı ve kurucu unsurlarından olan savunmanın, yargılama öncesi ve sonrası evrelerde etkinliğinin artırılması ve geliştirilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlarla çalışmalar yapılacaktır.

Ortaya çıkacak yargı kararının kalitesi ona “paydaş” olan unsurların kalitesi ile doğru orantılıdır. Bu gerçek, ilk aşamada hukuk eğitiminin seviyesinin yükseltilmesini gerektirmektedir. “Yargılama diyalektiği” açısından son derece önemli role sahip kurumun mesleğe alınma koşulları, meslek içi eğitimi, yeni avukatların mesleklerinin önemine uygun olmayan şartlarda çalışmaları, amacına uygun ve verimli staj imkanlarının kısıtlılığı, resmi kurumlar nezdindeki konumları gibi yaşadıkları bazı sorunlar bulunmaktadır.

Yargılama diyalektiğinin savunma bölümünü oluşturan avukatlar, adil yargılanma açısından hukuk ve ceza yargılamasında önemli role sahiptirler. Avukatların delil toplaması, mahkemeye sunmaları, mahkemeye karşı taraf ve savcılıklar tarafından sunulmuş delilleri

incelemeleri, bu tür belgelerin taraf vekillerine sunulması, zorunlu müdafiliğin adil yargılanma hakkı kapsamında etkin hale getirilmesi, cezaevleri görüşmelerinin makul önlemler dışında engelsiz yapılması ve “savunmanın itham ile başlaması” ilkesini gerçekleştirmeye yönelik tedbirlerin, ilgili kurumlarla işbirliği halinde alınması gerekmektedir. “Adil yargılanma hakkı”nın en önemli unsuru olan “silahların eşitliği”nin yargı alanında uygulanabilmesi, bu koşulların gerçekleşmesi ile doğru orantılıdır. Ayrıca, bunun insan hakları ihlalleri konusundaki önleyici etkisinden de yararlanılacaktır.

Adalet Bakanlığı’nın, Türkiye Barolar Birliğinin kararlarının bozulması ve onanması anlamına gelebilecek hükümler ile avukatlar hakkındaki ceza soruşturma ve kovuşturması evrelerindeki yetkileri ile ilgili TBB ile ortak çalışmalar yapılacaktır.

3.4. Hâkim-savcı adaylarının mesleğe alımında denetime elverişli ve nesnel ölçütler belirlenmesi ilkesi gözetilmesi ve hâkim, savcı ile yargı çalışanı sayısının yeterli seviyeye getirilmesi

Halen yargı mensubu ve çalışanı kadrolarında önemli boşluklar bulunmaktadır.

Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçecek olması, emeklilik, istifa ve ölüm gibi nedenlerle boşalan kadrolar göz önünde bulundurularak, bu kadroların doldurulması ve ilave kadro alınarak yargı teşkilatının insan kaynakları ihtiyacının giderilmesi hedeflenmektedir.

Bu hedef doğrultusunda yapılacak insan kaynakları planlaması ile kadro açığı 2012 yılına kadar aşamalı olarak giderilecektir. Bunun yanı sıra, hâkim ve savcı adaylarının mesleğe alımında denetime imkân verecek şekilde nesnel ölçütler kullanılması bakımından gerekli çalışmalar ilgili kurumlarla birlikte yapılacaktır.

3.5. Birbirine yakın veya iş sayısı az olan adliyelerin en yakın adliyeler ile birleştirilmesi için çalışmaların yapılması

Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması amacıyla, önceki yıllarda iş sayısı ve coğrafi konumu gözetilerek 137 küçük ilçede mahkemeler kapatılmış ve 3 yerde ağır ceza mahkemesi kaldırılmıştır. Bununla birlikte, adliye teşkilatı kapatılan bazı ilçelerde varlığını sürdüren icra müdürlüklerinin ise etkin ve verimli çalışmadıkları tespit edilmiştir.

Kamu kaynaklarının verimli kullanılması ve adalet hizmetlerinin etkili sunulması amacıyla, birbirine çok yakın veya iş sayısı az olan adliyelerin en yakın adliyelerle birleştirilmesi ve adliye olmayan yerlerdeki icra müdürlüklerinin kapatılması düşünülmektedir.

3.6. Belirlenen ilkeler çerçevesinde adliyelerin fiziki kapasitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi

Adalet hizmetlerinin çağdaş çalışma ortamlarında ve yüksek teknolojinin imkânlarından yararlanılarak sunulması, Bakanlığımızın temel amaçları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bakanlığımızca 2003 yılından bu yana yurdun dört bir yanında, müstakil adalet saraylarının inşaatına başlanmış, birçoğu da çok kısa sürede tamamlanarak hizmete sokulmuştur.

Bakanlığımızca bu çalışmalar yapılırken sadece hükümet konağı içerisinde hizmet veren adliyelerin müstakil hale getirilmesi üzerinde durulmamakta, İstanbul ve Ankara gibi nüfus artışının ve iş yükü artışının yoğun olduğu bölgelerde yetersiz hale gelen adalet hizmet binalarının yerine uzun yıllar hizmet verebilecek adalet saraylarının yapımı için de projeler geliştirilmektedir. Yeni adalet hizmet bina projeleri oluşturulurken, yargının çalışma koşullarına uygun, çağdaş mimari özelliklere sahip ve kullanışlı bina yapılması hususu gözetilmektedir. Yapımına karar verilen bölgenin nüfusu, nüfus artış hızı, iş durumu, yargı alanı, göz önüne alınarak, uzun yıllar hizmet verebilecek nitelikte adalet hizmet binası yapımına uygun ihtiyaç listeleri hazırlanmaktadır.

Diğer yandan adalet hizmet binası yapımında barolar, avukatlar ve diğer yararlanıcıların da memnuniyetleri hedeflenmekte, özellikle engelli vatandaşlarımızın ihtiyaçları gözetilerek yargı hizmetlerinden rahatlıkla ve kolaylıkla yararlanabilecekleri fiziki şartların oluşturulmasına gayret edilmektedir.

Bu kapsamda 2003 yılından itibaren emsali görülmemiş bir gayretle, biri adli tıp hizmet binası olmak üzere toplam 92 adalet hizmet binası inşaatı tamamlanmıştır. Bu faaliyetlere büyük bir hızla ve bir program çerçevesinde devam edilecektir.

3.7. Uluslararası uygulamalar ve ihtiyaç durumu da gözetilerek ihtisas mahkemelerinin yaygınlaştırılması

Coğrafi durum ve mahkemelere gelen iş sayısı göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyulan ihtisas mahkemelerinin yaygınlaştırılmasına HSYK'nın görüşleri doğrultusunda devam edilecektir.

3.8. Adli Tıp Kurumunun kapasitesinin güçlendirilmesine devam edilmesi

Adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda ve diğer adli bilim alanlarında sempozyum, konferans vb. etkinlikler düzenlemek ve bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak

amacıyla faaliyette bulunan Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Adalet Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşudur. Kurum aynı zamanda Avrupa Enstitüleri Adli Bilimler Ağı (ENFSI) üyesidir.

2002 yılına kadar Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 13 grup başkanlığı, 20 grup başkanlıkları bünyesinde kurulan ihtisas dairesi başkanlığı ve 39 şube müdürlüğü ile hizmet vermekteydi. Kurumun yürüttüğü hizmetlerin yurt çapına yayılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan tüm ağır ceza merkezlerinde adli tıp birimleri açılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda 2002 yılından sonra 1 adet grup başkanlığı, 3 adet grup başkanlıkları bünyesinde kurulan ihtisas dairesi başkanlığı ve 46 adet şube müdürlüğü açılmıştır. Böylece, halen 14 grup başkanlığı, 85 şube müdürlüğü, 23 grup başkanlıkları bünyesinde kurulan ihtisas dairesi başkanlığı olmak üzere toplam 122 adli tıp birimi ile hizmet verilmektedir. Ayrıca, Sağlık Bakanlığı bünyesinde görev yapan adli tıp uzmanlarının Bakanlığımıza naklen atanmaları için çalışmalar devam etmektedir.

Tıp fakültesi bulunan 26 üniversite ile işbirliği devam etmekte olup, bu imkana sahip diğer üniversitelerle işbirliği sağlanması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

3.9. Belirlenen yurt dışı temsilciliklerinde adli müşavir görevlendirilmesi

Görülmekte olan davaların yurtdışındaki makamlarla yapılan yazışmalar nedeniyle uzamaması, sürat ve işbirliği gerektiren suçluların iadesi, istinabe ve hükümlülerin transferi gibi konuların, daha ivedi ve verimli bir şekilde çözüme kavuşturulabilmesi bakımından Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda gibi Türk nüfusun yoğun yaşadığı ülkelerde hâkim ve Cumhuriyet savcılarının temsilcilerin bulunması faydalı olacaktır.

Türkiye, özellikle suçluların iadesi konusunda Avrupa ülkelerinin her türlü talebini yerine getiren, ama bu devletler nezdinde talepleri yeterince karşılanamayan bir ülke durumundadır.

Özellikle siyasi kriterler, yargı ve temel haklar ve adalet özgürlük ve güvenlik konularında önemli bir role sahip olan Adalet Bakanlığı'nın bu alanlardaki müzakere çalışmalarına katkı sağlaması bakımından AB Daimi Temsilciliği nezdinde Bakanlık temsilcisinin bulunması faydalı olacaktır.

3.10. UYAP'ın tamamlanması ve etkin bir şekilde kullanımının sağlanması

Halen Bakanlık Merkez Teşkilatı ile 134 ağır ceza merkezi, 588 mülhakat adliyesi, 25 bölge idare mahkemesi, ceza infaz kurumlarının tamamı, 83 adet Adli Tıp birimi olmak üzere yargı teşkilatının tamamında UYAP uygulanmaktadır.

Yargı hizmetlerinin yürütülmesinde diğer kurum ve kuruluşlardan gelen bilgi ve belgeler büyük önem taşımaktadır. Kimi zaman bu konuda meydana gelen aksamalar yargılamanın gereksiz yere uzamasına sebep olmaktadır. Bu nedenle, e-adalet kapsamında diğer kurumlarla entegrasyon büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda Adli Sicil, MERNİS, SEÇSİS, Yargıtay Başkanlığı Bilgi Sistemi, Vakıfbank, KİHBİ(Kaçakçılık ve İstihbarat Birimleri), ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi), Merkez Bankası, PTT, POLNET, TAKBİS (Tapu-Kadastro Bilgi Sistemi), AVEA, TURKCELL ve Telekomünikasyon Kurumu ile tam entegrasyon sağlanmış; İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, MASAK, SGK, NOTER.NET, Gümrük Müsteşarlığı Bilgi Sistemi, ASAL (Askere Alma Dairesi) ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla entegrasyon çalışmalarına devam edilmektedir.

Bilgi sistemlerinde, yazılım ve donanım alt yapısının, sürekli gelişen teknolojiye ayak uydurması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle UYAP kapsamında yazılım ile donanım alt yapısı imkanlar çerçevesinde yenilenecektir.

Eskiyen donanım alt yapısının yenilenmesi dışında, temel kanunlarda yapılan değişikliklerle Bakanlığımıza verilen yükümlülüklerden olan ses ve görüntü kayıt sistemlerinin kurulması zorunluluğu, asgari tüm ağır ceza merkezlerinde yerine getirilecektir. Bu kapsamda 1'i ceza infaz kurumu, 224'ü ağır ceza mahkemelerinde olmak üzere 225 yerde ses ve görüntü kayıt merkezi kurulmuştur.

UYAP'ın kapsayıcılığı, büyüklüğü ve geldiği aşama dikkate alınarak vasıflı teknik personel alt yapısı daha da güçlendirilecektir.

3.11. Elektronik imzanın adli ve idari birimlerde yaygınlaştırılması

Elektronik imza Türkiye genelinde tüm adli teşkilatlarda uygulanmakta olup, hâkim, savcı ve imza yetkisi olan toplam 24.244 kişinin elektronik imzası aktif durumdadır. Halen 7848 avukat elektronik ortamda dava açabilmektedir.

Tüm yargı teşkilatında UYAP'ın etkin ve verimli kullanımı için elektronik imzanın daha etkin hale getirilmesi için çalışmalara devam edilecektir.

3.12. Stratejik yönetim kapasitesinin artırılması için eğitim çalışmalarına devam edilmesi ve Adalet Bakanlığı Stratejik Planı'nın hazırlanması

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 9 uncu maddesi gereğince tüm kamu idarelerinin stratejik plan hazırlamaları zorunludur.

Stratejik plan, Bakanlığın 2010-2014 yılları arasında kendisine tahsis edilen bütçe ile hangi faaliyetleri gerçekleştireceğinin belirlenerek maliyetlendirilmesidir.

Bakanlığımızın Stratejik Planı hazırlanmış, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na gönderilerek görüş ve önerileri alınmıştır. Planda gerekli düzenlemeler yapılarak kamuoyuna sunulmaya hazır hale getirilmiştir.

Adalet hizmetlerinin ülke çapında etkili ve verimli bir şekilde sunulmasından sorumlu olan Adalet Bakanlığının faaliyetlerinin bir stratejik plan dâhilinde uzun vadeli bir şekilde planlanması ve bu plana uygun olarak belli bir tertip ve düzen içerisinde gerçekleştirilmesinin yargının etkinlik ve verimliliğine önemli bir katkı yapacağı şüphesizdir.

3.13. Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi sıfatı ile baktıkları davaların azaltılması

Yargıtay ve Danıştay, Anayasa'da yüksek mahkeme olarak düzenlenmesine karşın, 155'nci maddede Yargıtay, 156'ncı maddede ise Danıştay'ın belli davalara ilk derece mahkemesi olarak bakması öngörülmüştür.

Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi sıfatıyla görev yapmasını, bu mahkemelerin niteliğiyle bağdaştırmanın güçlüğü yanında, bu tür davalar nedeniyle artan iş yükü bu mahkemelerin çalışmalarını olumsuz etkilemektedir.

Diğer taraftan, adli yargıda istinaf kanun yolu düzenlenmiş olup, 2010 yılı içerisinde bölge adliye mahkemeleri faaliyet geçecektir. Bunun yanında, idari yargı alanında da istinaf kanun yolunun hayata geçirilmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir.

Bu nedenle, Yargıtay ve Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktıkları davaları asgari düzeye indirecek şekilde Yüksek Mahkemelerle işbirliği halinde çalışmalar yapılacaktır.

3.14. Tebligat Kanununda değişiklik yapılması

Ülkemizde resmî işlemlerde ve özellikle de yargı alanında, tebligatla ilgili problemler önemli bir yer işgal etmektedir. Tebligattaki yanlışlık, eksiklik ve usûlsüzlük adil yargılanma hakkı ihlâline kadar varacak sonuçlar doğurabilmektedir. Tebligatın bir yandan güvenli ve doğru şekilde yapılması, diğer yandan da mümkün olan en kısa sürede, en ucuz ve en basit şekilde yapılması gerekir.

Uygulamada yaşanan sorunları önleyebilecek en önemli değişiklik, 25/04/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununda kabul edilen "adres kayıt sistemi"nin Tebligat

Kanununa intibakının sağlanmasıdır. Yapılacak değişikliklerle, zaman, emek ve para kaybının önlenmesi; şikâyetlerin önemli ölçüde giderilmesi hedeflenmektedir.

Bu düzenlemelerle, özellikle adil yargılamadaki makul süre unsurunun gerçekleşmesine önemli katkı sağlanacak, diğer yandan da tebligatın güvenli bir şekilde adrese ulaşması sağlanacaktır. Öte yandan kural olarak ihtiyarî şekilde elektronik posta yoluyla tebligat imkânının getirilmesi ve bununla bağlantılı olarak klasik ilânen tebligat yanında elektronik ilânen tebligatın da kabul edilmesi düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra yapılacak çalışma ile yurt dışındaki Türk vatandaşlarına yapılacak tebligatlarda da daha basit ve kolay usul geliştirilecektir. Ayrıca, uygulamada yerleşmiş olan, ancak tam olarak kanunî temeli bulunmayan, mahkeme, savcılık veya icra kalemlerinde yapılan doğrudan tebligatla ilgili düzenleme yapılacaktır.

3.15. Hukuk Muhakemeleri Kanununun hazırlanması

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidermek; davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesini ve bir kısım uyuşmazlıkların nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak; karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk yargılamasına yansıtmak amacıyla, HUMK' nun yenilenmesi ve çağın koşullarına uygun hale getirilmesi için Adalet Bakanlığınca hazırlanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı halen TBMM Adalet Komisyonu gündeminde bulunmaktadır.

3.16. İcra-iflas sisteminin etkililiğinin artırılması

Günümüzde icra ve iflas sisteminin etkin işlememesi, ekonomik ve ticari hayatı olumsuz etkilemekte ve adalet hizmetlerine olan güveni sarsmaktadır. Ekonomik yaşamda hukuki güvenliğin sağlanması ve toplumsal barışın korunması bu fonksiyonun hızlı, etkili ve adil çalışacak şekilde tasarlanmasına bağlı bulunmaktadır.

Diğer yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, adil yargılanma hakkına ilişkin kararlarında icra ve iflas takiplerini “makul süre“ kavramı içerisinde değerlendirmektedir.

İcra ve iflas sistemine ilişkin sorunlu alanlar; takip hukukuna ilişkin mevzuattan kaynaklanan sorunlar, aşırı iş yükü, organizasyon yapısının yeterince işlevsel olmaması, insan kaynaklarının nitelik ve niceliğine ilişkin olumsuzluklar, uygulamadaki yanlış alışkanlıklar, fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri gibi başlıklar altında toplanmaktadır.

İcra İflas Kanununun yeniden ele alınması, sistemin iyileştirilmesi yönünde atılacak önemli adımlardan biridir. Yapılacak mevzuat değişikliği ile Avrupa Birliği müktesebatına uyum gözetilecek ve uluslararası uygulamalar dikkate alınacaktır.

Bu gün için icra ve iflas sistemine ilişkin olarak kanunların Adalet Bakanlığına verdiği görevler Bakanlık bünyesinde farklı birimler tarafından yürütülmektedir. Yapılacak çalışmalarla icra ve iflas sistemine ilişkin birim kurulacak ve bu birimin icra ve iflas sisteminin etkin işleyişine yönelik çalışmalar yürütmesi sağlanacaktır.

İcra ve iflas dairelerinin denetimi adalet müfettişleri, icra hâkimleri ve sorumlu Cumhuriyet savcılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Söz konusu denetimin etkinleştirilmesi için Bakanlık bünyesinde kurulacak birim tarafından denetim standartlarının belirlenmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, icra ve iflas dairelerinin insan kaynakları kapasitesinin artırılması amacıyla çalışmalar yürütülmesi düşünülmektedir. Yürütülecek çalışmalarla icra ve iflas memurluğu kadrosunun oluşturulması ve diğer birimlerden görevlendirmenin kaldırılması öngörülmektedir. Öte yandan icra ve iflas işlerinin farklı özellikleri dikkate alınarak çalışanlara yönelik etik ilkeler belirlenecektir.

Ülkemizde hacizli mal yediemin depolarına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Reform çalışmaları kapsamında lisanslı yediemin depoları kurulması ve işletilmesini öngören düzenleme yapılacak ve mevzuat alt yapısının tamamlanmasıyla birlikte lisans çalışmaları gerçekleştirilecektir.

İcra ve iflas dairelerinde yapılan tahsilât ve reddiyat işlemlerinin bankalarla kurulacak otomasyonla bankalar üzerinden gerçekleştirilmesi, satış işlemlerinde internet imkânlarının kullanılması ile satışın etkinleştirilmesi bu alanda yer alan diğer çalışmalar olacaktır.

3.17. Bilirkişilik müessesesinin gözden geçirilmesi

Bilirkişilik müessesesinden ve bilirkişilerden kaynaklanan aksaklıklara yönelik yaygın şikâyetler bulunmaktadır. Özellikle bilirkişilerin teknik ve özel bilgi gerektiren konularda görüş bildirmekten ziyade, hüküm kurar nitelikte kesin yargıda buldukları, hâkimlerin yargının iş yükünün ağırlığı nedeniyle bilirkişi incelemesine çok sık başvurdukları yönünde eleştiriler bulunmaktadır.

Adlî, idarî ve askerî yargıda; ceza, hukuk ve idarî yargılama usulünde ayrı ayrı olmak üzere, coğrafi bölgelere, mahkemeye gelen iş sayısına, ihtisas mahkemesi ve dava konularına göre tasnif edilmiş şekilde alan araştırması yapılarak; elde edilen veriler doğrultusunda bilirkişilik müessesesinin yeniden düzenlenmesi, sadece özel ve teknik alanlarda uzman

bilirkişilerin belirlenmesi ile bilirkişilerin seçimi ve denetiminde objektif, bilimsel ölçütler uygulanması sağlanacaktır.

Bu kapsamda, bilirkişi etik ilkelerinin belirlenmesi, bilirkişilere yönelik hukuk rehberi hazırlanarak TAA'nde eğitim verilmesi ve adalet komisyonlarınca etkin bir şekilde bilirkişi listelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

3.18. Kamudaki hukuk müşavirlikleri ile kamu ve hazine avukatlarının daha etkin hizmet sunmaları amacıyla yeniden yapılandırılması

Mevcut uygulamada, özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının avukatları ile hazine avukatları tarafından, mahkemece aleyhte verilen her karara karşı kanun yollarına başvurulması oldukça yaygındır.

Hukuk müşavirlerine ve hazine avukatlarına, özellikle karşı tarafın haklılığının açık olduğu veya yargı içtihatlarının istikrar kazandığı konularda dava açma, kanun yoluna başvurma gibi hususlarda geniş takdir yetkisi verilerek gereksiz başvuruların azaltılması, böylelikle yargının aşırı iş yükünün azaltılması ve hızlandırılması amaçlanmaktadır.

Yapılacak düzenlemelerle kamu avukatlarının idari eylem ve işlem öncesi sürece daha aktif katılması sağlanacaktır.

Öte yandan, kamu ve hazine avukatlarının kurumlarındaki konumlarının ve statülerinin güçlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği halinde gerekli çalışmalar yapılacaktır.

3.19. Uluslararası belgeler ışığında çocuk adalet sisteminin iyileştirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmesi

Çocuğun yüksek yararı ilkesi göz önünde bulundurularak medenî hukuk ve ceza hukuku alanında çocuğun korunmasına yönelik olarak yürütülen yeni çocuk adaleti sisteminin geliştirilmesine devam edilecektir.

Suçta sürüklenen çocuklar için cezanın başvurulacak son çare olduğu yaklaşımı çerçevesinde, çocuklar hakkında yürütülen soruşturma, tutuklama, yargılama ve hürriyeti bağlayıcı cezalara muhatap olmanın ortaya çıkardığı sorunları gidermeye yönelik çalışmalar yürütülecektir

Yapılacak düzenlemelerde, ayrılan eşlerin çocuklarının veya korunmaya muhtaç durumda bulunan çocukların, anne babadan ayrı olarak hayata devam etmesinin meydana getireceği sorunlar nedeniyle çocukları anne ve babadan ayırmanın son önlem olması amaçlanmaktadır.

4. YARGIDA MESLEKÎ YETKİNLİĞİN ARTIRILMASI

Adaletin yeterli bilgiye dayanılmadan dağıtılması, adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğünün zedelenmesine, kamu düzeninin bozulmasına ve toplumsal barışın tehlikeye girmesine neden olacaktır.

Adalet hizmetlerinde kaliteyi yükseltmenin önemli koşullarından biri de iyi eğitim ve öğrenim görmüş, hukuku özümsemiş, güncel gelişmeleri izleyen, sağlıklı yorum yapan, doğru sonuca varan hukukçuların görev almalarıdır. Diğer yandan hukukçularda mesleki etik ve objektiflik ancak iyi bir eğitimle sağlanabilir.

Eğitim yoluyla bu özelliklerin kazandırılması ve güçlendirilmesi için, hukuk fakültelerindeki eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır. Çağdaş bir hukuk eğitiminin amacı, kuvvetli muhakeme yeteneğine sahip, kendine güvenen, adalet duygusu gelişmiş ve hukukun üstünlüğüne inanan hukukçular yetiştirmek olmalıdır.

Bugün yargı kamuoyunda, hukuk fakültelerinde verilen eğitim ve öğretiminin niteliğine ilişkin önemli sorunlar olduğu konusunda ortak bir inanç bulunmaktadır. Ülkemizde hukuk eğitimine ilişkin sorunların çözümü, tüm adalet aktörlerinin önceliği olmalı ve ulusal politika haline gelmelidir. Bakanlığımızca bu konuda, başta üniversiteler olmak üzere ilgili tüm kesimlerle işbirliğine yönelik adımlar atılması planlanmaktadır.

Yargı mensuplarına meslek öncesi ve meslek içi eğitimler verilmesi de nitelikli yargı faaliyetleri açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin hâkimlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve rolleri konusundaki tavsiye kararında, üye ülkelere hâkimlerin atanmadan önce ve atandıktan sonra uygun eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının adaylık eğitimi mesleğe başlamanın ilk adımıdır. Akademisyenlerle uygulamacıların birlikte verdikleri eğitim, adayların mesleğe gerekli donanımla başlamalarını sağlamakta ve meslek kültürünün oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Adaylık sürecinin daha da geliştirilmesi önemli bir hedef olarak Strateji Belgesinde yer almaktadır.

Günümüz dünyasında meydana gelen olağanüstü gelişmelere paralel olarak, hukukî sorunlar ve uyuşmazlıklar da nitelik, nicelik yönünden büyük değişim göstermekte ve gittikçe karmaşık bir hal almaktadır. Belirtilen gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda yargının görevini etkin biçimde yerine getirebilmesi için yargı mensuplarının hizmet içi eğitimi büyük önem taşımaktadır.

Yargıda mesleki yetkinliğin artırılmasında yabancı dil bilen yargı mensubu sayısının artırılması önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. İyi derecede dil bilen, mukayeseli hukuk uygulamalarını ve güncel hukuki gelişmeleri yakından takip eden yargı mensuplarının adalet hizmetlerine sağlayacakları katkı şüphesiz büyük olacaktır.

Yargı teşkilâtı için büyük bir kazanım olan Türkiye Adalet Akademisi, yargı mensuplarının eğitimi açısından hayati derecede öneme sahiptir. Akademinin kurulması, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ivme kazandırmıştır. Reform çalışmaları kapsamında yürütülecek faaliyetlerle Akademinin kapasitesinin daha da artırılması amaçlanmaktadır.

Yargı mensuplarının, bilimsel çalışmaları ve yargısal içtihatları takip edebilmeleri mesleki yetkinlik açısından bir diğer önemli unsurdur. Yargı mensuplarının kullanımına sunulmak üzere yalnız ulusal yayınların temin edilmesi değil, diğer ülkelerde yapılmış önemli yayınların da Türkçe'ye çevrilmesi büyük önem taşımaktadır. Alanında önemli hukuk eserlerinin hukuk biliminin gelişmesine ve hukukçularımızın birikimlerinin artmasına katkı sağlayacağı kuşkusuzdur. Diğer yandan başta AİHM olmak üzere gelişmiş diğer ülke yüksek mahkemelerinin önemli kararlarının Türkçe'ye çevrilmesi de aynı derecede önemli görülmektedir.

Yargısal faaliyetlerin akademik çalışmalardan faydalanılarak yerine getirilmesi hukuk bilimi ve pratiğinin gelişmesini sağlayan önemli etkenlerden biridir. Bu nedenle öngörülen hedefle uygulama ile teori arasında köprü oluşturulması için akademik çevrelerle işbirliğine gidilmesi planlanmaktadır.

Adalet hizmetlerinin yerine getirilmesinde hâkim ve Cumhuriyet savcıları yanında önemli bir diğer unsur da yargı çalışanlarıdır. Bu personel iyi yetişmediği takdirde yargı hizmetlerinin etkili ve kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenle yargı çalışanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

4.1. Hukuk eğitimi ve öğretiminin etkin hale getirilmesine yönelik Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve hukuk fakülteleri ile birlikte çalışmalar yapılması³

Hukuk eğitimi ve öğretiminin etkin hale getirilmesi amacıyla hukuk fakültelerinin öğretim süresinin artırılması ve müfredatının geliştirilmesi gibi konularda MEB, Türkiye Adalet Akademisi (TAA), YÖK, üniversiteler ve barolar ile ortak çalışmalar yapılacaktır.

³ Bu hedef Kızılcahamam toplantısından sonra Adalet Bakanlığı'na konulmuştur.

Adalet hizmetlerine yardımcı eleman yetiştirmek üzere kurulan hukuk fakültelerine bağlı adalet meslek yüksekokulları ve meslek yüksek okullarının adalet bölümleri ile devam eden işbirliği geliştirilecektir.

Diğer ülke örnekleri karşılıklı işbirliği ile incelenecektir.

Gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.

4.2. Yargı mensubu ve çalışanlarına meslekî yetkinliğin artırılması ve kişisel gelişim konularında verilen eğitime devam edilmesi

Halen TAA ve Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından yargı mensubu ve çalışanlarına meslekî yetkinliğin artırılması ve kişisel gelişim konularında eğitime verilmektedir. Bu çerçevede özellikle;

- Yenilenen mevzuat,
- Etik kurallar,
- Çağdaş bilgi teknolojileri,
- Etkili iletişim,

Gibi konularda verilen eğitimlere devam edilecektir.

4.3. Türkiye Adalet Akademisi'nin örgütsel yapısı gözden geçirilerek kapasitesinin artırılması

4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanununda değişiklik yapılarak aşağıda öngörülen fizikî ve eğitim kapasitesinin artırılması yönelik çalışmalar yürütülecektir:

- TAA'nın Kanunu'nda yazılı görevlerin yerine getirebilecek kapasiteye sahip olması,
- Uzmanlık eğitimi verilmesi,
- Daimî akademik kadro oluşturulması,
- Avrupa Birliği Hukuku eğitim müfredatının geliştirilmesi ve eğitimin verilmesi,
- Hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile temel hak ve özgürlükler konusunda sürekli eğitim verilmesi,
- İnsan hakları, uluslar arası hukuk ve AİHS ve AİHM içtihatları konularında eğitimler verilmesi.

4.4. Belirli periyotlarla, yargı profesyonellerinin eğitimi konusunda Adalet Bakanlığı, HSYK, TAA, üniversiteler ve diğer kurum ve kuruluşların katılımı ile bilimsel toplantılar (şura, seminer, sempozyum) düzenlenmesi

Son dönemlerde üniversiteler ile ulusal ve uluslar arası kuruluşlarla çeşitli alanlarda bilimsel toplantılar düzenlenmektedir. Bu faaliyetlere hukuk alanındaki gelişmeler, uygulamada ortaya çıkan sorunlar dikkate alınarak artırılarak devam edilecektir.

4.5. Hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile bir kısım yargı çalışanlarına yabancı dil eğitimi verilmesine devam edilmesi

Hukuk ve yargının evrenselleştiği, Avrupa Birliği sürecinin hızlandığı günümüzde yargıda mesleki yetkinliğin artırılması için yabancı dil bilen hâkim-savcı sayısının artırılmasının önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda Adalet Bakanlığı tarafından son yıllarda yurt içindeki çeşitli üniversitelerle işbirliğine gidilerek çok sayıda yargı mensubunun izinli sayılmak suretiyle yabancı dil eğitimi alması sağlanmıştır.

Öte yandan 2005 yılından itibaren her yıl 20 hâkim ve Cumhuriyet savcısı yurt dışında bir yıl süre ile yabancı dil eğitimine gönderilmektedir.

Ayrıca üniversite ve dil kursları ile yapılan işbirliği çerçevesinde hâkim ve Cumhuriyet savcılarının mesai sonrası yabancı dil eğitimine devam edebilmeleri sağlanmaktadır.

Tüm bu eğitimlerin geliştirilerek devam ettirilmesi ile daha fazla yargı mensubu ve çalışanın yurt içi ve yurt dışında nitelikli eğitim almasının sağlanması öngörülmektedir. Strateji belgesinin uygulanması aşamasında yabancı dil eğitimi konusundaki tüm bu çalışmalara devam edilmesi için genel bütçeden de imkan sağlanması öngörülmektedir.

4.6. AİHM kararları ile yargıyı ilgilendiren uluslararası belgelerin Türkçe'ye çevrilmesi ve bunlara erişimin sağlanmasına devam edilmesi

Halen Adalet Bakanlığının internet sitesinde AİHM kararları ve yargı ile ilgili diğer uluslararası belgeler yayınlanmaktadır. Bu belgeler güncellenerek ve önemleri de göz önünde bulundurularak yayınlanmaya devam edilecektir.

5. YARGI ÖRGÜTÜ YÖNETİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Kamu hizmetlerinde reform ihtiyacını doğuran temel etkenler, sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda gerçekleşen gelişim ve değişimler olduğu görülmektedir. Kamu yönetiminin toplumun ihtiyaçlarını karşılamada etkin bir araç haline dönüştürülebilmesi söz konusu gelişmelerin dikkate alınması ile mümkün olacaktır.

Kamuda reform girişimlerinin temel amacı, kamu hizmetlerinin daha etkili ve verimli şekilde yerine getirilmesini sağlamaktır.

Ekonomik ve sosyal alanlardaki gelişmeler, nüfus artışı gibi olgular sonucunda oluşan iş yükü büyük adliyeler yapılmasını zorunlu kılmıştır. Büyük adalet saraylarının yönetiminin profesyonelce yapılması adalet hizmetlerinin yürütülmesinde etkinlik ve verimlilik sağlayacaktır.

Adalet yönetiminde diğer önemli bir sorun ise yargı çalışanlarının görev tanımlarının ve iş standartlarının belirlenmemiş olmasıdır.

Öte yandan bugünkü sistemimizde yargısal olmayan kimi işler yargı mensupları tarafından yerine getirilmektedir.

Yapılacak düzenlemelerle bu sorunların giderilmesi ve noterlerin görev tanımları ile açılış kriterlerinin yeniden belirlenmesi hedeflenmektedir.

5.1. Hâkimlerle Cumhuriyet savcılarının idarî ve mali konulardaki görev ve sorumluluklarının azaltılması

İstanbul'da bulunan birleştirilmiş adliyeler dikkate alındığında insan kaynakları ve bina yönetiminde sorunlar yaşanmaktadır.

Örnek: 90.000 m2 inşaat alanına sahip, 299 hakim ve Cumhuriyet savcısı ile 901 adli personelin görev yaptığı Bakırköy adliyesi güvenliği, ısınması, temizliği ve personel yönetimi açısından ciddi zorlukların yaşandığı bir yerdir.

Adliyelerin profesyonelce yönetilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile müşterek yürütülen Mahkeme Yönetimine Destek Projesi kapsamında 5 pilot adliyede (Konya, Mardin, Rize, Aydın ve Manavgat) bu amaca yönelik deneme uygulamaları yapılmaktadır.

Alınacak olumlu sonuçlara göre uygulama kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır.

5.2. Yargı çalışanlarının görev tanımlarının yapılması, iş standartlarının belirlenmesi ve yükseltilmesi

Pedagog, psikolog, sosyal çalışmacı, yazı işleri müdürü, zabıt kâtabi gibi yargı çalışanlarının görev alanlarının ve iş standartlarının (performans kriterlerinin) somut olarak belirlenmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır. Bunun yanında Maliye Bakanlığı ile yapılacak görüşmelere bağlı olarak yargı çalışanlarının mali haklarının iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.

5.3. AB ülkelerindeki uygulamalar göz önünde bulundurularak noterlerin görev tanımlarının ve açılış kriterlerinin yeniden belirlenmesi

Noterlerin görevlerinin Avrupa Birliği uygulamaları çerçevesinde değerlendirilmesi ile noterliklerin açılmasında objektif ölçütler getirilmesi yönünde ilgili kurumlarla birlikte çalışmalar yapılacaktır.

6. YARGIYA GÜVENİN ARTTIRILMASI

Demokratik hukuk devleti, hukuk kurallarının oluşturulması yanında bunları uygulamakla görevli sistemi oluşturmak, geliştirmek ve işleyişini sağlamakla yükümlüdür. Bu amaçla oluşturulan adalet sisteminin, güçlü ve sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi ancak toplumda güven duygusunun sağlanması ile mümkün olacaktır. Güvenilir bir adalet sistemi insan hakları ve demokrasinin de teminatını oluşturmaktadır.

Bugün adalet sisteminin yeterince iyi işlemediği konusunda kamuoyunda yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Yıllardır yargıya ilişkin sorunlar, bilinen nedenlerden dolayı büyümüş ve karmaşık bir hal almıştır. Biriken bu sorunlar toplumda adaletle olan güvenin sarsılmasına yol açmıştır. Bu olumsuz görüntü her gün çeşitli kitle iletişim araçlarıyla yansıtılmakta, ulusal ve uluslararası düzeyde dile getirilmekte ve yargı ile ilgili temel metinlerde yer almaktadır.

Bu sorunların giderilmesi yönünde son yıllarda yürütülen çalışmalarla mevzuatımız Avrupa Birliği normları ve çağdaş anlayışa uygun olarak büyük oranda yenilenmiş; “Ulusal Yargı Ağı Projesi” nde büyük aşama kaydedilmiştir. Ayrıca, yapılan çalışmalarla, adliyeler adalet saraylarına dönüştürülmeye başlanmış ve ceza infaz kurumlarımız uluslararası standartlara kavuşturulmuştur.

Bu gelişmelere rağmen, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki farklı algılamalar, yargılama sürecinin etkin ve hızlı işlememesi, ağır iş yükü, davaların makul sürede bitirilememesi, yargının insan kaynaklarına ilişkin nitelik ve nicelik eksikliği, yargının medya ve halkla ilişkilerinin etkin bir şekilde yürütülememesi, fiziki ve teknik altyapıdaki eksikliklerin henüz giderilememiş olması gibi hususların kamuoyunda adaletle olan güveni etkileyen unsurlar olarak devam ettiği görülmektedir.

Süregelen bu sorunların çözülmesi ve yargının daha etkili ve verimli bir şekilde işlemesine yönelik Strateji Belgesinde yer alan diğer adımların atılması ile güven veren bir adalet sistemine ulaşılabilecektir. Bu sonuca ulaşılması ise adalet sistemine ilişkin alanların tek boyutlu bakış açısı ile değil çok boyutlu, bütüncül, katılımcı ve bilimsel yöntemlerle ele alınması ile mümkün olacaktır.

Güvenilir ve güçlü bir adalet sisteminin oluşturulması yalnızca Adalet Bakanlığının sorumluluğunda değildir. Bakanlık, diğer ülke uygulamalarında olduğu gibi, bu konuda anayasal çerçevede adalet sisteminin genel işleyişinden sorumlu kurum olarak öne çıkmaktadır. Güven veren adalet sistemine ulaşmak başta Yüksek Mahkemeler olmak üzere

Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların etkin bir işbirliği ve desteğini sağlamakla gerçekleşecektir.

6.1. Toplum nezdinde yargıya güveni etkileyen unsurların belirlenmesi için çalışmalar yapılması

Yargının toplum nezdinde güvenilirlik ve saygınlığını sağlayan ve etkileyen unsurların araştırılması için TÜBİTAK ile başlatılan çalışmalar, başta üniversiteler olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak geliştirilecektir.

6.2. Yargı mensup ve çalışanlarına yolsuzlukla mücadele konusunda verilen eğitimlere devam edilmesi

Yolsuzlukla mücadele alanında Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu Koordinasyonu GRECO ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ile hakim ve Cumhuriyet savcılarına eğitim çalışmaları sürdürölmektedir. Bu kapsamda Haziran 2009'da 100 hakim ve Cumhuriyet savcısına elektronik suçlar ve yolsuzlukla mücadele eğitimi verilmiştir.

Reform çalışmaları kapsamında yargıda yolsuzlukların önlenmesi konusunda ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde verilen eğitimlere devam edilecektir.

6.3. Yargının, medya ve halkla ilişkilerinin ilgili meslek örgütleriyle işbirliği halinde geliştirilmesi

Bilgi ve iletişim çağını yaşadığımız günümüz dünyasında, demokratik toplumlarda medya ve halkla ilişkilerin önemi giderek artmaktadır.

Kamunun genelinde olduğu gibi, yargı sisteminin işleyişinde de halkla ilişkiler konusu üzerinde yeterince durulduğu söylenemez. Oysa adalet hizmetlerinin halkla ilişkiler sürecinin dışında düşünölmesi mümkün değildir. Adalet teşkilatında bu sürecin sağlıklı ve iyi işlemesi, adalet hizmetlerinin etkili ve verimli olmasında önemli bir unsurdur. Halkın adalete bakışında ve güven eksikliğinde, diğer etkenlerin yanında, halkla ilişkilere yeterince önem verilmemesinin de büyük rolü bulunmaktadır.

Bugün için yargının imaj, medya ile ilişkiler, hukuka saygı ilkesine yeterince özen gösterilmemesi, bağımsızlık ve tarafsızlık gibi birçok sorunu halkla ilişkiler süreci ile de yakından ilgilidir.

Adalet teşkilatının düzenli ve sağlıklı bir halkla ilişkiler sürecine girmesi, halkın adalet sistemine olan güvenini artıracaktır. Halkla ilişkiler sürecinin ayrılmaz bir parçası olan medya ile ilişkiler adalet sistemi için önemli bir unsurdur.

Medya, pozitif hukukta diğer erkler arasında sayılmasa da “dördüncü kuvvet” olarak anılmaktadır. Medyaya esnek hareket imkânı tanıyan bu durum, bir takım önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bugün işitsel, görsel ve yazılı yayın organlarının henüz soruşturma / kovuşturmayla başlanmış ya da yargıya ulaşmış adli olayları kamuoyuna duyurmada izlediği süreç ve yöntemler “özel hayatın gizliliği”, “ adil yargılanma hakkı”, “yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı” ve “suçsuzluk karinesi” ilkelerini etkileyecek duruma gelmiştir. Medyanın, haber değeri taşıyan adli bir olayı iletişim özgürlüğü ile yukarıda belirtilen ilkeler arasında dengeyi koruyarak kamuoyuna duyurması önem taşımaktadır.

Diğer yandan, medya ile yargı arasında iletişim kanallarının yeterli ve sağlıklı işlememesinden kaynaklanan sorunlar da devam etmektedir. Yargı mensupları yargılama süreci içerisinde işin doğası gereği konuşmamaktadır. Oysa, yargının gündemindeki soruşturmalar, davalar ve diğer gelişmelerin kamuoyu ve medya organları tarafından yakından izlenmesi nedeniyle, bu konularda medyaya zamanında ve sağlıklı bilgi verilmesi büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı ve doğru bilgi verilmemesi nedeniyle çoğu kez medya, duyum ve söylentilere, eksik ve yanlış bilgilere dayalı haber ve yorumlarla kamuoyuna bilgi vermektedir. Söz konusu haber ve yorumların kamuoyunda oluşturduğu etki ve bıraktığı izlerin daha sonra yapılacak yalanlama ve düzeltme yönündeki açıklamalarla tam olarak telafi edilmesi mümkün olamamaktadır.

Belirtilen sorunları gidermek için Yargı Reformu Stratejisi kapsamında büyükşehir adliyelerinde medyaya süratli ve sağlıklı bilgi akışını sağlamak amacıyla büroların oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu birimlerle, yargı ile medya arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, adalet hizmetleriyle ilgili yanlış ve hatalı haber sayısı azaltılması, olumlu ve doğru haber sayısının artırılması; böylece yargı sürecinin olumsuz yönde etkilenmesinin önlenmesi ve halkın adalete olan güveninin artması amaçlanmaktadır.

Öte yandan adalet hizmetlerine ilişkin haberlerin niteliğinde bilgi kaynaklarının sağlamlığı kadar, medya mensuplarının adalet sisteminin işleyişi konusundaki bilgi kapasiteleri de önemli görülmektedir. Kimi hatalı haberlerin altında yatan sebebin bilgi yetersizliği olduğu gerçeğinden hareketle, ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde bilgilendirme programları geliştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

6.4. Yüksek yargıda ve belirlenen adliyelerde etkin basın ve halkla ilişkiler birimlerinin kurulması veya geliştirilmesi

Kamuoyunun ve medyanın adli faaliyetler hakkında doğru ve zamanında bilgilendirilmesi amacıyla, yüksek mahkemelerde ve belirlenen adliyelerde basın sözcülüğü gibi birimlerin oluşturulması, halkla ilişkileri sağlayacak birimlerin kurulması veya mevcut birimlerin geliştirilmesi yoluna gidilecektir.

7. ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI

Adalet erişim, toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaç duydukları adaletle kolaylıkla ulaşabilmesi ve haklarını etkili bir şekilde arayabilmesi için devletin gerekli tüm imkânları sağlaması ve bu imkânların varlığını etkin bir şekilde tanıtmaları olarak tanımlanmaktadır. Adalet erişim olanaklarının yeterince etkinleştirilmemesi toplumda adalet sistemine ve dolayısıyla devlete karşı duyulan güvenin sarsılmasına yol açabilir.

Adalet erişim imkânlarının salt pozitif hukuki düzenlemelere dayalı önlemlerle etkinleştirilmesi mümkün görülmemektedir. Bu nedenle yararlanıcıların hak arama hürriyetini kullanma yöntemlerini öğrenmeleri, hukuk bilincinin geliştirilmesi amacıyla yapılacak bilgilendirme faaliyetleri, danışma büroları, broşürler, dava rehberleri, internet siteleri gibi vasıtalar da toplumun ihtiyaç hisseden kesimlerinin adalet erişiminde kolaylaştırıcı unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Adalet hizmetlerinin toplumun tüm kesimlerine eksiksiz ve adil olarak ulaştırılmasını sağlayacak bir sistemin oluşturulması hukuk devletinin gereklerinden biridir. Özellikle dezavantajlı (çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar ve yoksullar) kesimlerle ilgili uyuşmazlıkların amacına uygun bir şekilde çözülmesi için geliştirilen önlemler adalet erişimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Bu kapsamda adalet erişiminin kolaylaştırılması, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Ülkemizde adalet erişim, Anayasa'da anlamını bulan hak arama hürriyeti ve sosyal hukuk devleti kavramı ile güvence altına alınmıştır.

Bu kapsamda, adalet erişiminin kolaylaştırılması için zorunlu müdafilik, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, hukuk davalarında adli yardım gibi müesseseler geliştirilmiş ise de henüz bazı konularda istenilen seviyeye gelindiğini söylemek mümkün değildir. Bu nedenlerle Yargı Reformu Stratejisi kapsamında, özellikle uygulamada sorun olduğu düşünülen hukuk yargılamasında adli yardım usulünün etkinleştirilmesi, yararlanıcıların hukuki sorunlar ve dava akış süreçleri konusunda bilgilendirilmesi, adliye internet sitelerinin geliştirilmesi, mahkemelerdeki tercüme hizmetlerinin standarda bağlanması ve dezavantajlı grupların adalet erişimini kolaylaştırıcı önlemlerin alınması konularında katılımcı yöntemlerle çalışmalar yürütülmesi amaçlanmaktadır.

7.1. Adli yardımın etkinleştirilmesi için bu müessesenin gözden geçirilmesi

Hukuk ve ceza yargılamasında adli yardıma ilişkin farklı alanlarda düzenlemeler bulunmakta olup, kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılması da göz önünde bulundurularak sistemin sadeleştirilerek etkinleştirilmesi düşünülmektedir.

7.2. Adliyelerin internet sitelerinin standart olarak hazırlanarak etkin bir şekilde kullanımının sağlanması

Adalet erişimi kolaylaştırmak amacıyla adliyelerin internet sitelerine standartlar oluşturulacaktır. Bu konuda Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığınca çalışmalar yapılacaktır.

7.3. Adalet hizmetlerinden yararlananların elektronik ortamda dava açmaları ile ilgili çalışmaların tamamlanması

Halen görev yapan avukatların önemli bir kısmı UYAP üzerinden dava takibi yapabilmektedir. Avukatlar dışındaki diğer kişilerin de bu hizmetten yararlanması konusunda Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığınca çalışmalar yapılmakta olup, kısa bir süre içinde faaliyete geçecektir.

7.4. Yargı yerlerinde tercüme hizmetlerinin standarda bağlanması

Yargılama faaliyeti sırasında, özellikle halk arasında konuşulan bir kısım mahallî dillerde profesyonel tercüman temini mümkün olmadığından, zaman zaman mahkemelerde veya diğer kamu idarelerinde görev yapan ve o dili bilen kamu görevlilerinden tercüman olarak yararlanılması yoluna gidilmektedir. Ancak, bu yolla kaliteli ve güvenilir bir tercüme hizmeti sağlamak her zaman mümkün olmamaktadır.

Bu sorunun çözümüne yardımcı olmak ve mahkemelere kolaylık sağlamak üzere, güvenilirliği, tarafsızlığı herkes tarafından kabul edilen ve söz konusu mahallî dilleri iyi bilip kullanabilen kişilerin tespit edilerek bilirkişi listesi gibi önceden ilân edilmesi ve mahkemelerin bilgisine sunulması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

8. UYUŞMAZLIKLARI ÖNLEYİCİ NİTELİKTEKİ TEDBİRLERİN ETKİN HALE GETİRİLMESİ VE ALTERNATİF ÇÖZÜM YOLLARI GELİŞTİRİLMESİ

Yargılamaların makul sürede bitirilememesi; uyuşmazlıklarda barışçıl çözüm arayışları ve toplumsal uzlaşma gibi olgular uyuşmazlıkların alternatif yollarla çözümü yönündeki gelişmeleri doğurmuştur.

Günümüzde çağdaş ülkeler uyuşmazlıkların çözümünde alternatif yöntemler uygulamaktadır. Bu yöntemler değişik şekillerde olmakla birlikte, genellikle bir uzlaştırmacının, tarafları bir araya getirmesi ve uyuşmazlığı çözmeye teşvik etmesi ile yürümektedir. Söz konusu yöntemlerin, uygulandıkları ülkelerde ilk olarak basit uyuşmazlıkların çözümü için düşünülmüş, ancak zaman içerisinde daha kapsayıcı hale geldiği görülmüştür.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri uluslararası alanlarda da ele alınmaktadır. Nitekim Avrupa Konseyi mahkemelerinde aşırı iş yükünü önleme ve azaltma konusundaki tavsiye kararında alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını önermektedir.

Dünya genelinde yargı reformuna ilişkin yapılan çalışmalarda mahkemelerin iş yükünün fazlalığı nedeniyle adaletin gecikmesi en önemli sorunlardan biri olarak gösterilmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, yargı organlarının iş yükünü azaltarak yargıya hizmet etmekte ve bu nedenle adalet reformunun önemli bir parçası olmaktadır. Mahkemelerde iş yükünün azalması ile birlikte yargılamaların ideal anlamda adil yargılama ilkesine uygun şekilde gerçekleştirilebileceği bir ortam sağlanmış olacaktır.

Dostça çözüm isteğini de ifade eden alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, taraflara uyuşmazlığın çözümüne aktif katılım şansı tanımakta, farklı çözümler bulma imkânı sunmakta ve aleniyet zorunluluğu bulunmaması nedeniyle tercih edilir olmaktadır.

Çağdaş ülkelerde geniş biçimde uygulanan bu yöntemlerin ülkemizde de uygulanmasının yargının etkinlik ve verimliliğini artıracığı, adalete erişim imkânlarını geliştireceği düşünülmektedir. Bu nedenle kişilerin serbestçe tasarruf edebilecekleri haklarına ilişkin uyuşmazlıkları kapsayacak, Anayasaya ve kanunların emredici hükümleri ile hak arama özgürlüğüne aykırı olmayacak farklı çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Alternatif çözüm yöntemlerinin ilk ve en yaygını tahkim kurumudur. Tahkim, hukuki uyuşmazlığın çözümünün devlet yargısı yerine hakem ya da hakemlerce gerçekleştirilmesi hususunda tarafların iradesini ifade etmektedir. Tahkim usulü bugün birçok ülkenin hukuk sisteminde yer almaktadır. Ülkemizde ise bu kurum 1925 yılında İsviçre'den küçük değişikliklerle alınarak hukukumuzda kazandırılmıştır. Bu güne kadar kaynak kanun

değişiklikleri ile bu alandaki gelişmeler dikkate alınmamış ve tahkime ilişkin hükümlerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu nedenler tahkim kurumunun ele alınarak işlerliğinin artırılmasını gerektirmektedir.

Ülkemizde 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yeni bir ceza adaleti sistemine geçilmiştir. Bu sistemin getirdiği önemli yeniliklerden biri de uzlaşma kurumudur. Uzlaşmaya ilişkin hükümlerin uygulanabilirliğinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Yargı Reformu Stratejisi kapsamında bu kurumun tüm yönleriyle tartışılması, sorunlu noktaların tespit edilmesi ve çözümü için gerekenlerin yapılması tasarlanmaktadır.

Bu amaç kapsamında geliştirilecek alternatif çözüm yöntemlerinin kamuoyu tarafından bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle kamuoyundaki farkındalığın geliştirilebilmesi için faaliyetler yürütülmesi ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Uyuşmazlıkların alternatif usullerle çözümü kadar, daha oluşmadan önlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle hukuksal konulara ilişkin toplumsal bilincin artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Hukukun içselleştirilip özümsemesi, bireylerin birbirlerinin haklarına saygı duymasını da sağlayacaktır. Hukuk kültürünün artmasının, hukuksal prosedürler hakkında bilgi sahibi olan bir bireyin bazı uyuşmazlıkları çıkmadan önleyebileceği doğrultusundaki yararı ayrıca belirtilmelidir.

Yargı Reformu Stratejisi kapsamında hukuk kültürüne ilişkin eğitimin temelini oluşturmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde ilköğretimden itibaren, hukuk, hukuk devleti, bireyin hak ve ödevleri gibi konuların uygulamalı çalışmalarla işlenmek üzere programlara alınması için çalışma yürütülmesi planlanmaktadır.

8.1. Temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesinin sağlanması

Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak ilköğretim çağından itibaren temel hukuk bilgilerinin verilmesi ve daha çocukluk çağlarında hukuk bilincinin oluşturulması yoluna gidilecektir.

8.2. Kamu kurum ve kuruluşlarında kişilerin, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak hukuki işlem ve süreçlerine ilişkin çeşitli yöntemler kullanılarak bilgilendirilmesinin sağlanması

Hükümet programında “koruyucu hukuk” başlığı altında kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerinden yararlanan vatandaşların hak ve yükümlülükler konusunda bilgilendirilmesi yer almıştır. Bu hedef doğrultusunda yapılması gerekenleri tespit için gerçekleştirilecek bir

inceleme ve araştırmanın ardından, elde edilen sonuçlar doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılacaktır.

8.3. Ceza usulünde yer alan uzlaşma kurumunun etkinleştirilip geliştirilmesi

Yeni ceza yargılama usulümüze alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak getirilen uzlaşma müessesinin daha etkin ve yaygın biçimde uygulanabilmesi için, uygulamadaki sorunlar da dikkate alınarak mevzuatın geliştirilmesi ve eğitim çalışmaları yapılması yönünde faaliyetler yürütülecektir.

8.4. Hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk ve uyuşmazlıkların alternatif çözüm yollarının geliştirilmesi

Adaletin etkinliğini artırmak için sadece mahkemeleri ve dava yolunu esas alarak çalışma yapmak yeterli değildir. Uyuşmazlıkları yargıya intikalinden önce veya sonra çözebilecek alternatif yöntemler geliştirilmedikçe, bu çalışmalar beklenen faydayı vermeyecektir.

Davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesine imkân tanımak, bir kısım uyuşmazlıkların çekişmeli yargı şeklinde mahkemelere intikali yerine nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk usulü yargılamasına yansıtma amacına yönelik hükümler içeren bir kanun tasarısı hazırlanmış ve TBMM'ne gönderilmiştir.

Hukuki uyuşmazlıkların yargı öncesi çözülmesi için arabuluculuk usulünü öngören kanun tasarısının kanunlaşma süreci takip edilecek ve hayata geçirilmesi konusunda gerekenler yapılacaktır.

8.5. Tahkim kurumunun etkinleştirilmesi

HUMK 516–536'ncı maddelerinde yer alan “*tahkim*” kurumunun uygulamasının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi için HUMK ve diğer kanunlarda düzenlemeler ve gerekli eğitim çalışmaları yapılacaktır.

8.6. İdarenin, işlemlerinde ve diğer faaliyetlerinde benzer nitelikte ve istikrar kazanmış emsal yargı kararlarını dikkate alması için gerekli tedbirlerin alınması

Yargının istikrar kazanmış kararlarının idare tarafından uygulanması suretiyle, yargı üzerindeki gereksiz iş yükünün önlenmesi ve yargılama giderlerinin azaltılması hedeflenmektedir. Bu konuda idarenin takdir hakkı kullanımının yeknesak hale getirilmesi için Genel İdari Usul Kanunu Tasarısı Taslağı kapsamında çalışma yapılacaktır.

8.7. İdari yargıda uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usullerinin geliştirilmesi ve etkin hale getirilmesi

Adli yargıda olduğu gibi idari yargıda da, yeni başvuru usullerinin geliştirilmesi suretiyle uyuşmazlıkların yargı öncesi çözümü usulleri geliştirilecektir. İdari yargının görev alanına giren ve mahkemelerce özellikle bilirkişi incelemesi yaptırılması yoluyla karara bağlanan bir kısım uyuşmazlıkların (öğrencilerle eğitim kurumları arasındaki not uyuşmazlıkları gibi) dava konusu edilmeden önce, idare (üniversite veya milli eğitim gibi) bünyesinde kurulacak bir komisyon tarafından incelenmesi zorunluluğu getirilecektir. Bu komisyonun incelemesinden sonra ilgililer isterse yine idari yargıya başvurabilecektir. Bu komisyonlar idari yargıya gelecek davalar için bir filtre görevi göreceklerdir.

8.8. “Kamu Denetçiliği Kurumu”nun faaliyete geçirilmesi

Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması; Yargı ve Temel Haklar başlıklı 23 üncü Fesil’in açılış kriterlerinden biri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda hazırlanan 5521 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu, Anayasa Mahkemesince 25.12.2008 tarihinde iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen gerekçeler ve Genel İdari Usul Kanunu Taslağı göz önünde bulundurularak Kamu Denetçiliği Kurumunun oluşturulmasını sağlamaya yönelik gerekli anayasal ve yasal düzenlemeler yapılacaktır.

9. CEZA İNFAZ SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Ceza yargılaması faaliyeti, bireyin suç şüphesi taşıyan fiili üzerine başlamakta ve gerçeğin bulunması yani somut adaletin sağlanmasına yönelmektedir. Ceza yargılamasının mahkûmiyet ile neticelenmesi ya da devam eden soruşturma ile yargılamalar sırasında ceza adaleti sisteminde yer alan tedbir kararlarının verilmesi halinde, ceza adaleti sisteminin ayrılmaz bir parçası olan ceza infaz ve denetimli serbestlik faaliyeti devreye girmektedir. Bu faaliyet içerisinde hürriyeti bağlayıcı cezalar, para cezaları ve denetimli serbestlik tedbirlerinin infazı yer almaktadır.

Çağdaş demokrasilerde ceza infaz sisteminin etkinliği kadar insancılığı da önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Ceza infaz sistemine ilişkin yeni yaklaşımlarda; suçluların ıslahı, topluma kazandırılması ve tekrar suç işlemelerinin önlenmesi ön planda bulunmaktadır.

Ülkemizde modern infaz rejimine ilk adım, 1930 yılında yürürlüğe konulan 1721 Sayılı Hapishanelerin ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanunla atılmıştır. Aynı yıllarda hükümlülerin çalışmalarını düzenlemek için cezaevleri bünyesinde İşyurtları kurulmuş; 1943 yılında da Ceza ve Tevkifevleri Umum Müdürlüğünün Teşkilat ve Vazifeleri Hakkındaki Kanun yürürlüğe konulmuştur.

İnfaz alanında 1940'lı yıllardan sonra suçlunun tecridi yoluyla toplumun korunmasını hedefleyen sistem terk edilmiş; hükümlülerin çeşitli eğitimlerden geçirilerek ıslahını ve tahliye sonrası topluma uyumunu kolaylaştıran bir anlayış benimsemiştir.

Çağdaş ceza infaz anlayışı doğrultusunda son yıllarda ceza infaz sistemine ilişkin yapılan çalışmalarla büyük bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile oluşturulan yeni ceza adalet sistemi ile, cezalandırma ve ıslah politikasında çağdaş yaklaşımlar benimsenmiştir. Diğer yandan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile 4402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunuyla modern bir infaz sisteminin kanuni alt yapısı oluşturulmuştur.

Bakanlığımızca hükümlülerin topluma uyumlarının sağlanması ve tekrar suç işlemelerinin önlenmesi için müdahale programları geliştirilip uygulanmaktadır. İnfaz alanında yapılan çalışmalarda kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllü kişilerin ıslah sürecine aktif katılımı büyük önem taşımaktadır. Strateji kapsamında ceza infaz alanında da sivil toplum örgütleriyle işbirliği olanakları artırılarak sürdürülecektir. Yapılan çalışmaların sonuçlarını görebilmek bakımından etkin hükümlü yönetimini esas alan bir ölçme ve değerlendirme sisteminin oluşturulmasına da öncelik verilecektir.

İnfaz sisteminin insancılık ve etkinliğini belirleyen bir diğer önemli husus ise ceza infaz kurumlarının fiziki alt yapısıdır. Hükümlülerin ıslahını esas alan, güvenlik sorunu olmayan modern infaz sisteminin fiziki mekânlarının oluşturulması gerekmektedir. Öte yandan artan ihtiyaçlar dikkate alınarak ceza infaz kurumlarının hükümlü ve tutuklu barındırma kapasitesinin artırılması önemli bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması amacıyla modern, iyileştirme faaliyetlerinin daha iyi yapılabildiği ve yaşam standartları yüksek bölge ceza infaz kurumları yapılmış ve yapılması planlanmaktadır. Ayrıca küçük, iyileştirmeye elverişli olmayan ve kapasitesi yetersiz kurumların kapatılması önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmalarla birçok ceza infaz kurumu kapatılmış bulunmaktadır.

Ceza infaz sisteminin aksayan yönlerinin düzeltilmesi ve ulaşılan başarının sürdürülebilirliğinin sağlanması, eğitilmiş, değişime açık ve motive olmuş infaz personeliyle mümkün olacaktır. Bakanlığımız Yargı Reformu Strateji kapsamında, eğitim merkezlerinin geliştirilmesini, infaz hizmetlerinde insan kaynakları kapasitesini artırmayı planlamakta ve böylece sürekli geliştirilen ve yenilenen bir infaz sistemini hedeflemektedir.

Ceza adaleti sistemine ilişkin reform niteliğindeki önemli bir yenilik olan denetimli serbestlik hizmetlerinin daha da etkin ve verimli olması büyük önem taşımaktadır. Denetimli serbestlik hizmetleri, tutuklama tedbiri yerine adli kontrol tedbiri, hapis cezası yerine eğitim kurumuna devam veya kamu yararına çalışma gibi seçenek yaptırımların infazı, ceza infaz kurumundan salıverilen veya hakkında denetimli serbestlik kararı verilen hükümlülerin denetimli çalıştırılmaları gibi yaptırımları öngörmektedir.

İnsancıl bir infaz sisteminin gereği olarak ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere sunulan sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi Bakanlığımızın öncelikleri arasında yer almaktadır. İlgili kurumlarla işbirliği halinde yürütülecek faaliyetlerle donanımlı sağlık birimlerinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Bakanlığımızca yürütülecek çalışmalarla infaz alanındaki gelişmeleri sürekli takip eden, insan odaklı, hükümlülerin topluma kazandırılmalarını öngören daha etkin bir anlayışın yerleştirilmesi amaçlanmaktadır.

9.1. Ceza infaz kurumlarının uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmesi

Birleşmiş Milletler Cezaevi Asgarî Kuralları ile Avrupa Cezaevi Kurallarına uygun, sağlıklı, güvenli, mekanik, elektronik donanımlı ve rehabilitasyon işlemlerine elverişli yeni

ceza infaz kurumları yapılması çalışmaları büyük oranda tamamlanmıştır. Bu faaliyete devam edilerek, özellikle metropol kentlerde kampus tipi cezaevi yapımı sürdürülecektir.

9.2. Küçük ve yetersiz ceza infaz kurumlarının kapatılması

Kullanım ömrünü tamamlamış ve fiziki şartları itibariyle eğitim ve iyileştirme yapılamayan cezaevlerinin yerine, uluslararası normlara uygun modern bölge cezaevleri inşa etmek hedef olarak belirlenmiştir.

01/1/2003 tarihinden itibaren 139 ilçe cezaevi kapatılarak, sayı bugün itibariyle 392'ye indirilmiştir. 2013 yılına kadar bu sayının 250'ye düşürülmesi planlanmaktadır.

9.3. Denetimli serbestliğin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması

Denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinin yasal çerçevesi, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununda çizilmiştir.

Bu kanunî çerçevede başarı ile faaliyetlerine başlayan denetimli serbestlik birimi, yeterli ödenek ve kadro tahsisi halinde daha da geliştirilecektir.

Bu kapsamda;

- Denetimli serbestlik hizmetlerinde görev yapan personel sayısı artırılabacaktır.
- Denetimli serbestlik ile ilgili mevzuat gözden geçirilerek denetimli serbestlik uygulamasını artıracak değişiklikler yapılacaktır.
- Denetimli serbestlik hizmetlerinde çalışan gönüllü personel sayısı arttırılacaktır.
- Koruma Kurullarının etkinliği arttırılacaktır.

9.4. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların etkin şekilde uygulanması ve yaygınlaştırılması

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50'nci maddesinde düzenlenen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardan olan kamuya yararlı bir işte çalıştırma, belli bir meslek veya sanatı yapmaktan yasaklanma gibi yaptırımların daha etkin ve yaygın bir şekilde uygulanması hususunda gerekli eğitim çalışmaları yapılacaktır.

9.5. Ceza infaz kurumlarındaki iş yurtlarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesine devam edilmesi

Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri ve bu yolla rehabilite edilmeleri amacıyla oluşturulan iş yurtlarında, iş kolları arttırılacak ve iş kollarında çalışanlar içinde hükümlü ve tutuklu sayısı yükseltilecektir.

9.6. Adliye personelinin eğitiminin de yapılabileceği şekilde ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinin kapasitesinin ve sayısının artırılması

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezlerinde ceza infaz kurumu personeline psikoloji ve insan hakları konuları başta olmak üzere eğitim verilmiştir. Bu hizmet içi eğitimlerine devam edilecektir.

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri ile diğer adalet personelinin eğitimi açısından büyük bir önem taşıyan merkezlerin kapasitesinin artırılması ve kanundaki zorunluluğun yerine getirilmesi amacıyla Ankara, İstanbul, Erzurum ve Kahramanmaraş illerinde bulunanlara ilave olarak, Ege bölgesinde de bir eğitim merkezi açılması için çalışmalar yapılacaktır. Bu merkezlerde diğer adalet personelinin eğitiminin de yapılması Personel Genel Müdürlüğü tarafından planlanacaktır.

9.7. Ceza infaz kurumlarının dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığına devredilmesi

Ceza infaz kurumlarının dış güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutukluların kuruma veya başka bir yere götürülüp getirilmesi, nakli, sevki, hastane ve sağlık kuruluşlarında muhafazası veya duruşmalarda hükümlü ve tutukluların can güvenliğinin sağlanmasına ilişkin hizmetlerin Bakanlığımızca yerine getirilmesine ilişkin aşamalı geçiş takvimini öngören kanuni düzenleme olan Ceza İnfaz Kurumları Dış Güvenlik Hizmetleri Kanunu Tasarısı hazırlanarak Başbakanlığa sevk edilmiş, oradan da TBMM Adalet Komisyonu gündemine alınmıştır. Kanunun yürürlüğe girmesi halinde, kurumların dış güvenlik hizmetlerinin Bakanlığımıza devir işlemi aşamalı olarak gerçekleştirilecektir.

9.8. Ceza infaz kurumlarında etkin bir halkla ilişkiler biriminin kurulması

Halen ceza infaz kurumlarında halkla ilişkiler birimi bulunmamaktadır. Kurulması ve etkin şekilde faaliyet göstermesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.

10. ÜLKEMİZİN İHTİYAÇLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ MÜKTESEBATINA UYUM SÜRECİNİN GEREKTİRDİĞİ MEVZUAT ÇALIŞMALARINA DEVAM EDİLMESİ

Cumhuriyetimiz büyük bir kanunlaşma hareketiyle modern Türk hukuk sistemini oluşturmuş ve bu temel üzerinde yükselmiştir. Bu reform hareketi ile getirilen ve toplum hayatının her alanında etkili olan yeni hukuk sistemi kısa sürede genç Cumhuriyetimizin tüm kurumları ve milletimiz tarafından benimsenmiş ve hayata geçirilmiştir.

Bilindiği üzere hukuk sürekli değişim ve gelişim göstermek zorunda olan dinamik bir alandır. Büyük bir reform hareketiyle oluşturulan hukuk sistemimiz zamanla temel alanlarda hayatın gerisinde kalmaya başlamıştır. Bu yetersizliklerin giderilmesi için mevzuatımızda değişiklikler yapılarak geçici önlemler alınmıştır. Gündelik ihtiyaçları karşılamak amacıyla alınan bu önlemler, zamanla hukuk sistemimizi bir karmaşaya sürüklemiş ve içinden çıkılamayacak hale getirmiştir.

Bu gerçeğin uzun yıllar dile getirilmiş olmasına rağmen ihtiyaç duyulan köklü değişiklikler gerçekleştirilememiştir.

Diğer yandan içinde bulunduğumuz yüzyılda, küreselleşme ile birlikte ekonomik, sosyal ve hukuksal ilişkiler sürekli artarak yoğunlaşmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte artık uluslararası bir boyut kazanan terör, çevre ve göç gibi olgular insanlığın ortak sorunu haline gelmiştir.

Gerek bu sorunlar gerekse uluslararası alanda ve Avrupa Birliği adaylık sürecinde yaşanan gelişmeler etkin bir hukuk reformunu ihtiyaç haline getirmiştir. Ülkemiz hukuk alanında yapacağı reform hareketlerini geleceğe dönük stratejik bir bakış açısıyla ele almak zorundadır.

Diğer yandan mevzuat alanında yapılan çalışmalarda Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefi dikkate alınarak mevzuatın Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesi yolunda önemli mesafeler katedilmiştir.

Gerçekleştirilen mevzuat çalışmalarında, katılımcı bir anlayışla, başta yargı organları olmak üzere barolar ve kamuoyunun talep ve beklentileri dikkate alınmıştır. Bu anlayışla mevzuat hazırlıkları için ilgili tüm kesimlerin temsilcilerinin olduğu komisyonlar oluşturulmuştur. Söz konusu komisyonların yoğun bir çalışma ile mukayeseli hukuku da dikkate alarak ortaya çıkardıkları çalışmaların bir kısmı halen devam ederken bir kısmı ise Başbakanlık ve TBMM'de bulunmaktadır.

10.1. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı

Tasarıyla, Dünyada ve Ülkemizdeki ekonomik ve ticarî hayatta meydana gelen gelişim ve değişimlere paralel hükümler içeren yeni bir Türk Ticaret Kanunu Tasarısının yürürlüğe konulması amaçlanmıştır. Tasarı halen TBMM Genel Kurulu'nda bulunmaktadır.

10.2. Yargıtay Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

Tasarıyla, Anayasa'nın 154. maddesinde, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciinin Yargıtay olduğunun belirtilmiş olmasının yanında, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun gereği kurulacak olan bölge adliye mahkemelerinin kararlarının da Yargıtay'da temyizen inceleneceği hükme bağlandığından, 2797 sayılı Yargıtay Kanununda gerekli değişikliklerin yapılması amaçlanmıştır. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.3. Türkiye Hâkimler ve Savcılar Birliği Kanun Tasarısı

Tasarıyla, batı ülkelerinin birçoğunda yargı mensuplarının meslek kuruluşlarının bulunduğu göz önünde tutularak, diğer meslek kuruluşlarında olduğu gibi, Anayasanın 135. maddesi hükmü doğrultusunda, hâkimlik ve savcılık mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, bu mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak amacıyla, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak odalar ve bütün hâkim ve savcı odalarının katılımıyla oluşturulan Türkiye Hâkimler ve Savcılar Birliğinin kurulmasına dair hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.4. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı

Tasarıyla, Türk Borçlar Kanunu'na yönelik düzenlemeleri yapılması öngörülmektedir.

Tasarıda Dünyamızda ve Ülkemizde yaşanan, toplumsal, sınaî, ekonomik ve teknik gelişmeler ile küreselleşmenin getirdiği değişimler karşısında yetersiz kaldığı görülen 818 sayılı Borçlar Kanununun yerini almak üzere, ilgili mevzuat ve kaynak kanunlarda gerçekleşen değişikliklerle paralelliğin sağlanması, dilinin sadeleştirilmesi, uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesine yönelik hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Genel Kurulu'nda bulunmaktadır.

10.5. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı

Tasarıda, yargı reformu çerçevesinde, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidermek, davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesini ve bir kısım uyuşmazlıkların nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak, karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk yargılamasına yansıtma amacına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Genel Kurulu'nda bulunmaktadır.

10.6. Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı

Tasarıda, iktisadî, ticarî ve malî sektörlerde üretim, tüketim ve hizmet alanlarında faaliyet gösteren ticarî işletme ve şirketler, bankalar, sigorta şirketleri ve sermaye piyasası aracı kurumları ile bunlarla ticarî ilişkide bulunan müşterilerin, ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırlarının açıklanması, aktarılması, verilmesi, kullanılması ve korunmasına ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amacına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.7. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı

Tasarıda, kişisel nitelikteki verilerin tanımının yapılması, esas ve unsurlarının belirlenmesi ve korunması amacıyla idarî bir yapının oluşturulması ile bireylerin şahsiyet haklarının himayesine ilişkin düzenlemeler getirilmesi amacına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.8. Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı

Tasarıda, Devlet sırlarının ve niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgi ve belgelerin tanımının yapılması, mahiyetinin belirlenmesi, hangi makam ve kurullarca oluşturulacağı ve korunacağı, bu bilgi ve belgelerin yargı organlarına hangi hâllerde gönderileceği ve yükümlülüklerle ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.9. İdarî Yargılama Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı

Tasarı, idarenin işlem ve eylemlerine karşı kişilerin açtıkları davaların makul süre içinde sonuçlandırılmasında ve yargı kararlarının uygulanması yoluyla yargının etkinliğinin sağlanmasında, çağdaş hukuk sistemlerinde gelişen yöntemlerin hukukumuzda aktarılmasının gerekliliği ile son yıllarda uluslararası alanda ve Ülkemizde Devlet – kişi ilişkilerinde yaşanan ve kişilerin bu ilişkide hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesini hedef alan düzenlemeler karşısında 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununda da bazı

değişikliklerin yapılması amacıyla hazırlanmıştır. Tasarı üzerinde idari yargıda istinaf usulünü de kapsayacak şekilde çalışmalara devam edilmektedir.

10.10. DNA Verileri ve Millî DNA Veri Bankası Kanunu Tasarısı

Tasarıda, 04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 75 ve devamı maddeleri ile bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla şüpheli, sanık veya mağdurun vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnek alınması ve bu örnekler üzerinde genetik incelemeler yapılabilmesine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiş olup, bu inceleme sonucu elde edilen verilerin kişisel veri niteliğinde olduğu hüküm altına alındığından, günümüzün gelişen teknolojisi karşısında kişi temel hak ve özgürlüklerinin korunması yönünde oluşan hassasiyetler çerçevesinde ve 5271 sayılı Kanunun getirmiş olduğu yenilikler doğrultusunda, Ülkemizde millî bir DNA veri bankası oluşturulması ve burada saklanacak verilerin korunması amacına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Halen ilgili kurum ve kuruluşlarda görüşte bulunmaktadır.

10.11. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı

Yargı reformu çerçevesinde olmak üzere, davaların hızlı, basit, en az giderle ve etkin bir biçimde görülmesine imkân tanımak, bir kısım uyuşmazlıkların çekişmeli yargı şeklinde mahkemelere intikali yerine nizasız kaza, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri hukuk usulü yargılamasına yansıtma amacına yönelik hükümler içeren bir kanun tasarısı hazırlanmış olup, ilgili birimlerin görüşüne sunulmuştur. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.12. Ceza İnfaz Kurumları Dış Güvenlik Hizmetleri Kanunu Tasarısı

Tasarıyla, Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler doğrultusunda, infaz sisteminin temelini oluşturan ceza infaz kurumları ve tutukevleri hizmetlerinin çağdaş bir anlayış içerisinde yürütülmesini sağlamak amacıyla ilgili mevzuatın günün şartlarına uygun hâle getirilmesi, ceza infaz kurumları dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığı'na devrine ilişkin hükümler öngörülmektedir. Tasarı halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunmaktadır.

10.13. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı

Tasarıyla, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının kanunlaşmış yürürlüğe girmesinin ardından, uygulamada boşluk doğmaması ve aksamaya yer bırakılmamasının sağlanması amacıyla düzenlemeler yapılması öngörülmektedir. Halen TBMM Genel Kurulu'nda bulunmaktadır.

10.14. Genel İdarî Usul Kanunu Tasarısı

Bu tasarı, hukuk devleti ilkesi çerçevesinde idarenin demokratikleşmesi ve şeffaflaşmasını gerçekleştirmek, kamu hizmetinden yararlananlara katılma, dinlenilme, bilgi edinme ve idareye başvurma haklarının tanınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek, idarenin, halkı hukuk hakkında sürekli olarak bilgilendirmesini sağlamak, yönetim sürecine kamunun katılmasını mümkün kılmak, hukukun işlerliğini güçlendirmek suretiyle, idarî işlemlerin yapılmasında yetki ve sorumluluk belirsizliklerini gidermek, işlemlere açıklık kazandırmak ve denetim kolaylığını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Tasarı halen Başbakanlık'ta bulunmaktadır.

10.15. Adalet Bakanlığı Teşkilat Kanunu Tasarısı

Teşkilatın Yeniden Yapılandırılma Kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda, 2992 sayılı Kanunu günün şartlarına uygun hâle getirmek amacıyla Kanun Tasarısı hazırlamak üzere, 23/7/2007 tarihli Bakan Olur'u ile oluşturulan çalışma grubu çalışmalarına devam etmektedir.

10.16. Şiddet Suçu Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun Tasarısı

Şiddet suçu mağduru olan çocukların, suç nedeni ile uğradıkları maddî ve manevî zararların hakkaniyete uygun olarak sosyal dayanışma içerisinde giderilmesi ve gerekli yardımın yapılmasına ilişkin hususlar ile çocuklara yapılacak yardımın usul ve esaslarına dair hükümler içeren taslak üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

10.17. Noterlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

Toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olan noterlik kurumunu, Ülkemizde meydana gelen ekonomik, sosyal ve hukukî alanlardaki hızlı değişime uygun hâle getirmek, Avrupa Birliğine uyum süreci içinde Birliği oluşturan devletlerin noterlik mevzuatı ile birlikteliği sağlamak amacıyla, 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununda yapılacak değişiklikler üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

10.18. Türk Medenî Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile Anayasamızın 10, 41 ve 90. madde hükümleri dikkate alınarak, 4721 sayılı Kanunun 187. maddesinin üst normlar ile uyumlu hale getirilmesi için değişiklik yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

4721 sayılı Kanunun "Soyadı" başlıklı 321. maddesindeki "Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; evli değilse ananın soyadını taşır." hükmü nedeniyle evlilik dışında doğan çocukla

babası arasındaki soy bağı, tanıma veya hâkim hükmü ile kurulmuş olsa bile analarının nüfus kayıtlarında kalmaya ve analarının soyadını taşımaya devam etmektedirler.

Tanıma suretiyle çocuğunu nüfusuna almak ve soyadını vermek isteyen babaların haklı yakınmaları ve hükmün değiştirilmesi yönündeki talepleri dikkate alınmıştır. Tasarı üzerinde çalışmalar halen devam etmektedir.